

Suomen tietokirjailijat ry

Tietokirjailijan jäljillä

Suomen tietokirjailijat ry:n jäsentutkimus 2013

Tommi J Wallenius

Mira Kalalahti

*"Teette tärkeää työtä. Olen ollut jäsenenä yhdistyksen alusta lähtien.
Merkittävää on, että nykypäivänä monet henkilöt ilmoittavat jo
ammattinimikkeekseen "tietokirjailija", 80-luvulla ja vielä 90-luvullakin se oli
perin harvinaista. Olette nostaneet meidän kaikkien ammatti-imagoa.
Kiitos siitä."*

Sisällys

Esipuhe: Tietokirjailijan kokovartalokuva	7
1 Johdanto	9
2 Tietokirjailijat tutkimuksen kohteena	11
2.1 Tutkimuksen tavoite	11
2.2 Tutkimusaineisto ja -menetelmät	12
3 Tietokirjailijakunta	14
3.1 Ikä, sukupuoli ja asuinpaikka	14
3.2 Koulutusaste ja -ala	17
3.3 Toimiala	21
3.4 Yhteenveto	22
4 Tietokirjailija	23
4.1 Tietokirjailijan rooli	23
4.2 Tietokirjallisuuden tiedonalat	26
4.3 Kirjoittajakoulutus	31
4.4 Yhteenveto	32
5 Kustannustoiminta	33
5.1 Kustannussopimukset	33
5.2 Kustannustoiminta	43
5.3 Yhteenveto	47
6 Yhdistystoiminta	48
6.1 Tyytyväisyys yhdistystoimintaan	49
6.2 Toiminnan painopisteet	50
6.3 Yhteenveto	52
7 Lopuksi	53
Lähteet	55
Liitetaulukot	56
Liitekuvat	56

Taulukot

1. Tietokirjailijoiden alueellinen jakauma (vastaukset sekä %)
2. Tietokirjailijoiden koulutusala (vastaukset sekä %, vertailu 2004)
3. Tietokirjailijoiden toimiala (vastaukset sekä %)
4. Pääasiallinen tietokirjailijan rooli (vastaukset sekä %)
5. Tietokirjailijoiden toiminnan luonne (vastaukset sekä %)
6. Pääasiallinen tietokirjailijan rooli ja toiminnan luonne (%)
7. Tietokirjailijoiden ja -kirjoittajien kaikki roolit (vastaukset sekä %)
8. Tiedonalat, joilta tietokirjailijoiden teoksia on julkaistu (vastaukset sekä %, vertailu 2004)
9. Pääsääntöinen kustannussopimus (vastanneet sekä %, vertailu 2004)
10. Tuoreimman tietoteoksen kustannussopimukset ja tekijänoikeudet (vastaukset sekä %, vertailu 2004)
11. Julkaisuoikeuksien palauttaminen (vastanneet sekä %)
12. Tuoreimpaan kustannussopimukseen liittyvät erillistehtävät (vastaukset sekä %)
13. Tuoreimman kustannussopimuksen tekijänpalkkio (vastanneet sekä %)
14. Sanaston lainauskorvausjärjestelmä ja Sanasto-sopimus (vastanneet sekä %)
15. Tietoteosten kustantajatahot (vastaukset sekä %, vertailu 2004)
16. Kustantajien lukumäärä ja pääasiallinen tietokirjailijan rooli (vastanneet sekä %)
17. Onko harkinnut kustantajan vaihtoa viime aikoina (vastanneet sekä %)
18. Suomen tietokirjailijat ry:n jäsenyys (vastanneet sekä %)
19. Yhdistyksen tärkeimmät toimintamuodot (vastaukset sekä %, 1.-sijojen lukumäärä)

Kuviot

1. Tietokirjailijoiden ikäjakauma (% , vertailu 2004)
2. Tietokirjailijoiden ikäjakauma sukupuolen mukaan (%)
3. Tietokirjailijoiden koulutusaste (% , vertailu 2004)
4. Tietokirjailijoiden koulutusaste sukupuolen mukaan (%)
5. Tietokirjailijoiden julkaisumäärät julkaisumuodoittain (%)
6. Tietokirjailijoiden kirjoittajakoulutus (% , vertailu 2004)
7. Tietoteosten kustantajien lukumäärä (%)
8. Tyytyväisyys pääasiallisen kustantajan toimintaan ja yhteistyöhön (%)
9. Tyytyväisyys yhdistyksen toimintaan (%)

Esipuhe: Tietokirjailijan kokovartalokuva

Yhdistyksemme täyttäessä 30 vuotta keväällä 2013 tapahtuu monta asiaa. Näistä tärkein on luonnollisesti 30-vuotisjuhla, jota vietämme toukokuun 16. päivä. Mielenkiintoisinta lienee kuitenkin jäsentutkimuksemme, jonka avulla saamme ajantasaisen kuvan itsestämme: keitä me olemme, minkä ikäisiä me olemme, paljonko julkaisemme, minkälainen koulutus meillä on ja minkälaisilla toimialoilla ja tietokirjallisuuden tiedonaloilla työskentelemme. Jäsentutkimus valottaa mielenkiintoisella tavalla tietokirjailijoiden monia eri rooleja, joissa työskentelemme.

Käsillä oleva jäsentutkimus on vertailukelpoinen edellisen, vuonna 2004 valmistuneen selvityksen kanssa.

Kertaamatta seuraavilla sivuilla esitettyjä tuloksia havainnollisine graafeineen ja taulukoineen lienee paikallaan todeta, että olemme keskimäärin vähän vanhempia ja kutakuinkin samalla tavalla koulutettuja kuin vuosikymmen sitten. Olemme levittäytyneet koko maahan kuitenkin niin, että suuret kaupunkiseudut ovat jossain määrin yliedustettuina. Koulutussektoreittain ja toimialoittain katamme käytännössä kaikki yhteiskunnan sektorit ja kirjoitamme teoksia kaikkiin tietokirjallisuuden ja oppikirjallisuuden lajeihin. Kaiken kaikkiaan me tieto- ja oppikirjailijat edustamme varsin hyvin suomalaista yhteiskuntaa.

Jäsentutkimus kertoo myös millaisia kustannussopimuksia teemme ja minkälainen käsitys jäsenistöllämme on omista kustantajistaan. Kirjojen julkaiseminen on monien ihmisten yhteistyötä, jossa kirjoittaja on luonnollisesti tärkeimmässä roolissa. Vaikka rakkaudessa kustantajaan on toisinaan rypyjä, tätä ei saa yleistää. Voittopuolisesti tietokirjailijoilla on varsin hyvä käsitys kustantajistaan.

Tärkeä osa jäsentutkimusta on myös osio, jossa jäsenemme kertovat, mitkä ovat heidän mielestään yhdistyksen toiminnan painopistealueet. Vaikka jäsenemme näyttävät olevan verrattain tyytyväisiä yhdistyksen toimintaan, kehitettävää on. Tietoympäristömme muuttuu koko ajan, ja tämä luo

tietokirjailijoiden työlle uusia haasteita, joihin myös yhdistyksemme tulee vastata.

On hyvä tietää – ja aina parempi on tietää kuin luulla. Jäsentutkimuksemme kertoo jäsenillemme työstämme ja tukee muun muassa politiikkapöytäkirjassamme. Käyttäkäämme nyt valmistunutta tutkimustietoa, kun kerromme itsestämme ja työstämme. Tieto- ja oppikirjallisuus on monella tavalla suomalaisen osaamisyhteiskunnan kivijalka. Tämän tutkimuksen valossa asemassamme on paljon parannettavaa, mutta tätä työtä on parempi tehdä, kun on käytettävissä luotettavaa tietoa.

Kiitos tutkimuksen erinomaisille tekijöille Tommi J Walleniukselle ja Mira Karalahdelle.

Helsingissä maaliskuussa 2013

Markku Löytönen

puheenjohtaja

Jukka-Pekka Pietiäinen

toiminnanjohtaja

1 Johdanto

Keväällä 2013 tulee kuluneeksi 30 vuotta siitä, kun Tietokirjailijain Liitto ja Oppikirjantekijät ry yhdistyivät Suomen tietokirjailijat ry:ksi. Yhdistyksen historiikin *Tiedon taitajat – Suomen tietokirjailijat ry:n historia* (2003) kirjoittaja Pirkko Leino-Kaukiainen kuvaa, kuinka kahden pienen yhdistyksen yhteenliittymisen lähti liikkeelle yhteistyön tarpeesta. Kopiosto ry oli perustettu vuonna 1978, ja piti olla olemassa yksi taho, joka voisi vastaanottaa tieto- ja oppikirjailijoiden valokopiointikorvaukset ja jakaa ne muun muassa apurahoina tekijöille. Esiintyminen yhteisen järjestön puitteissa osoittautui hyödylliseksi toimintatavaksi hoidettaessa suhteita valtiovaltaan sekä muihin kirja-alan toimijoihin (Leino-Kaukiainen 2003, 129).

Tietokirjoittamisen muutokset tietoyhteiskunnassa ovat monitasoisia ja nopeita. Samalla kun tiedon tarve on lisääntynyt, sen myös oletetaan olevan yhä helpommin saatavilla. Uuden teknologian myötä varsinkin julkaisutoiminnassa eletään tietynlaista murrosvaihetta. Digitalisointiprosessi on laskenut painokustannuksia ja lisännyt kiinnostusta pienkustantamiseen ja omakustannustoimintaan. Vaikka painettu teos on edelleen selvästi suosituin tapa julkaista kirjallisuutta, yhä useampi teos julkaistaan sähköisesti verkkojulkaisuna. Taulutietokoneiden myynti on viime vuosina ollut kovassa kasvussa, ja voidaan hyvällä syyllä olettaa, että esimerkiksi e-kirjojen suosio Suomessa tulee monien muiden maiden tavoin lähivuosina pikemmin kasvamaan kuin vähenemään.

Toimintaympäristön orastava murros edellyttää myös tietokirjailijalta itseltään uudenlaisia valmiuksia. On esimerkiksi tiedettävä, millä tavoin julkaisumuotojen vaihtoehtojen kasvu vaikuttaa solmittaviin kustannussopimuksiin ja niiden sisältöön. Mitä sopimusten sanamuodot käytännössä tarkoittavat, mistä oikeuksista luovun, kuinka pitkäksi aikaa, entä mikä tulisi olla työstäni kohtuullinen korvaus? Onneksi tietokirjailijan ei kuitenkaan tarvitse pohtia näitä kysymyksiä yksin. Maamme suurimman kirjailijajärjestön Suomen tietokirjailijat ry:n ydintehtävä on kaiken aikaa

pysynyt selkeänä – toimia tietokirjailijoiden kulttuuri-, ammatti- ja edunvalvontajärjestönä.

Yhdistyksen merkityksellinen toiminta on houkuttanut jatkuvasti lisää tietokirjallisuuden tuottajia jäsenekseen. Perustamisvuonna 1983 Suomen tietokirjailijat ry:ssä oli jäseniä noin 500. Kolmessakymmenessä vuodessa jäsenmäärä on liki kuusinkertaistunut ja lähestyy jo 3000 jäsenen rajaa. Muuttuvasta tietokirjailijoiden kentästä tarvitaan jatkuvasti uutta tutkimustietoa niin uusien kuin vanhojen jäsenten edunvalvonnan ja kirjoittamisen tueksi. Yhdistyksen 30-vuotisjuhlan yhteydessä julkaistava jäsentutkimus vastaa tähän tarpeeseen luomalla ajantasaisen kuvan tietokirjailijakunnasta, sen tiedonaloista sekä toimenkuvasta. Tutkimuksen sisällöstä vastaavat VTM Tommi J Wallenius ja VTM Mira Kalalahti. Kirjoittajat haluavat osoittaa kiitokset yhdistyksen toiminnanjohtaja Jukka-Pekka Pietiäiselle sekä tiedottaja Anne Rutaselle arvokkaista kommentteista kirjoitustyön edistämiseksi.

2 Tietokirjailijat tutkimuksen kohteena

2.1 Tutkimuksen tavoite

Suomen tietokirjailijat ry:n teettämä edellinen jäsentutkimus *Asiantuntijakirjailijat – Suomen tietokirjailijoiden jäsentutkimus 2004* (Kalalahti 2004) sisälsi varsin kattavan ja yksityiskohtaisen kuvauksen tietokirjailijakunnasta ja jäsenistön toimintakentästä. Tutkimuksesta kävi hyvin ilmi, kuinka erilaisissa olosuhteissa tietokirjallisuutta tuotetaan. Osa tietokirjailijoista julkaisee teoksiaan kiinteästi oman työnsä ohella kun taas toiset kirjoittavat freelancerpohjalta. Tyypillistä on, että tietokirjailijat tasapainoilevat monien kirjoittajanroolien ja rahoitustahojen välillä. Vaikka toimeentulon epävarmuus leimaa osaa tietokirjailijakunnasta, on tietokirjoittamisen edellyttämä asiantuntijuus tärkein yhdistyksen jäseniä yhdistävä tekijä.

Tämänkertaista jäsentutkimusta voi pitää vuoden 2004 tutkimuksen toisintona. Suurin osa kyselyn sisältämistä kysymyksistä ja vastausvaihtoehdoista on haluttu esittää samanmuotoisina vertailtavuuden mahdollistamiseksi. Joitakin kysymysmuotoja on päivitetty, minkä johdosta kaikissa taulukoissa tai kuvioissa ei vertailua edelliseen tutkimukseen tehdä. Yksi olennainen eroavaisuus tutkimusten väliltä kuitenkin löytyy. Tietokirjailijan taloudellista asemaa ja tulonmuodostusta koskeva osio on jätetty tästä julkaisusta pois. Keväällä 2013 ilmestynyt toinen tutkimus *Mitä tietokirjailija tienaa?* (Grönlund & Pönni 2013) käsittelee talousasioita tarkemmin.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selventää ja ajantasaistaa kuva suomalaisesta tietokirjailijasta; tietokirjailijoiden julkaisumuodoista, asiantuntemuksen alueista ja teosten kustantamiseen liittyvistä kokemuksista. Tutkimuksella vastataan mm. kysymyksiin: Millainen on tietokirjailijoiden koulutusasema ja millaista muuta työtä tietokirjailijat tekevät? Millaisista tekijöistä tietokirjailijan toimenkuva muotoutuu? Millaisia kustannussopimuksiin ja julkaisuihin liittyviä kokemuksia

tietokirjailijoilla on? Mitä yhdistyksen jäsenet odottavat yhdistystoiminnalta?

2.2 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tutkimusaineisto on Suomen tietokirjailijat ry:n jäsenille suunnattu jäsenkysely. Kysely sisälsi kuusi aihealuetta (taustatiedot, julkaiseminen, kustannussopimukset ja kustantajat, talous ja työ, järjestäytyminen sekä yhdistystoiminta) ja tutkimuslomake on kokonaisuudessaan selvityksen lopussa liitteessä. Kerätyn kyselyn tietoja on tarvittaessa verrattu saatavilla oleviin tilastoihin sekä yhdistysrekisteritietoihin. Tutkimustulosten raportoinnissa on noudatettu ehdotonta luottamuksellisuutta, toisin sanoen vastauksia ei voi yhdistää yksittäisiin vastaajiin.

Jäsentutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena yhdistyksen kaikille 2847 jäsenelle (yhdistysrekisteritieto syyskuu 2012). Tiedonkeruu toteutettiin nyt ensimmäistä kertaa pääasiallisesti sähköisellä internet-lomakkeella. Kutsu osallistua jäsentutkimukseen lähetettiin sähköpostitse kaikkiaan 2694 yhdistyksen jäsenelle ja vastausajaksi annettiin kaksi viikkoa (17.9–1.10.2012). Jäsenille, joille ei ollut tiedossa sähköpostiosoitetta tai jotka muusta syystä ilmoittivat paperilomakkeen mieluisammaksi vastausmuodoksi, lähetettiin vastaavat kysymykset postitse. Lokakuun alkupuolella lähetettiin vielä muistutus kyselystä niille jäsenille, joilta vastaus puuttui. Uusintakierrokselta saatiin reilusti lisää vastauksia ja lopulta jäsentutkimukseen vastasi kaikkiaan 1108 jäsentä (sähköisellä lomakkeella vastauksensa jätti 1061 jäsentä, 47 jäsentä osallistui kyselyyn paperilomakkeella).

Vastausprosentiksi muodostui täten 39 %, jota voidaan pitää varsin hyvänä sähköisten kyselyjen "tulvassa" ja yleisesti alenevien vastausosuuksien trendissä. Olennaista tutkimuksen luotettavuuden kannalta on kyselyyn vastanneiden jäsenten taustatietojen vertaaminen yhdistyksen rekisteritietoihin. Luvussa 3 käsitellyistä taustatiedoista (mm. jäsenten ikä,

sukupuoli ja asuinpaikka) huomataan tutkimukseen osallistuneiden vastaajien jakaumien vastaavan erittäin hyvin yhdistyksen koko jäsenistöä ja tutkimusta voidaan pitää siten varsin edustavana.

Tutkimusaineiston analyysi perustuu pääosin vastaajajakaumien esittelyyn sekä ristiintaulukointiin. Analyyseja on tehty mm. iän ja sukupuolen mukaan. Yksi keskeinen jaottelu analyysien taustalla on ollut kysymys "*pääasiallisesta tietokirjailijan roolista*". Näin pääasiallisia tietokirjailijoita, oppikirjailijoita ja tutkijoita on voitu käsitellä omina ryhminään. On toki huomioitava, että valtaosa vastaajista mielsi toimivansa pääasiallisen roolin lisäksi myös monissa muissa kirjoittajan rooleissa.

Raportissa on pyritty lukijaystävällisyyteen ja luettavuuteen. Täten ainoastaan keskeiset kuviot ja taulukot on esitetty tekstin lomassa ja täsmentävät taulukot on koottu raportin lopusta löytyvään liitetäulukko-osioon. Taulukoissa ilmoitettavista arvoista N / n (numerus) kuvaa kaikkien vastanneiden yhteenlaskettua summaa. Pientä n -kirjainta käytetään osa-aineistosta ja isoa N -kirjainta koko vastaajajoukon määrästä. Ristiintaulukoiduissa tiedoissa tilastollisen testisuureen p arvo kertoo, millä todennäköisyydellä nollahypoteesi hylätään, vaikka todellisuudessa se pätsisi. Tässä selvityksessä käytetään tasona 0,05, mikä tarkoittaa sitä, että alle viiden prosentin varmuudella taulukoista tehdyt tulkinnat eivät päde perusjoukossa (tietokirjailijoiden jäsenjoukossa). Yhteenlaskettuna taulukoiden prosenttiosuudet on ilmoitettu sadaksi myös niissä tapauksissa, joissa pyöristysten vuoksi yhteenlasketut prosenttiosuudet vaikuttaisivat ylittävän sata prosenttia. Lomake sisälsi myös useita kysymyksiä, joihin vastaaja sai vastata tai täydentää vastaustaan omin sanoin. Näitä avovastauksia on hyödynnetty joko luokittelemalla tiedot analysoitavaksi numerotiedoksi tai poimimalla vastauksista täsmentäviä tietoja numerotulosten tulkinnan tueksi.

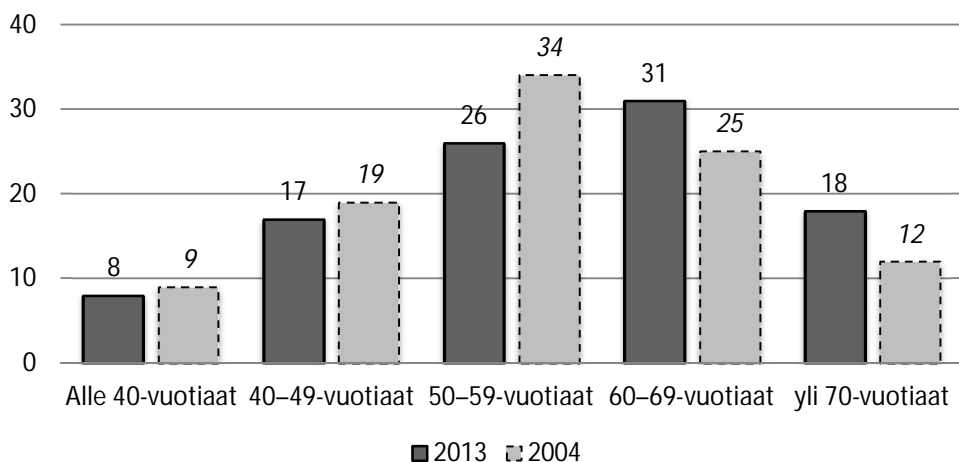
3 Tietokirjailijakunta

3.1 Ikä, sukupuoli ja asuinpaikka

Vuoden 2004 raportin tavoin tarkastellaan tässä selvityksessä tietokirjailijakuntaa aluksi iän, sukupuolen ja asuinpaikan suhteen. Kuten edellä todettiin, vertaillaan näitä taustatietoja sekä yhdistysrekisterin tietoihin että aiempiin selvityksiin tutkimuksen luotettavuuden arvioimiseksi.

Jäsenkyselyyn vastanneiden keski-ikä oli 59 vuotta. Iän puolesta tarkasteltuna kyselyyn vastanneet edustavat varsin hyvin koko jäsenkuntaa, sillä jäsenrekisterin mukaan jäsenistön keski-ikä on 58 vuotta. Tietokirjailijoiden jäsenistön keski-ikä on ollut koko 2000-luvun alun tasaisessa kasvussa. Vuonna 1997 keski-ikä oli 53 vuotta (Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta 1998, 49) ja vuoden 2004 selvityksessä tietokirjailijat olivat keskimäärin 56-vuotiaita. Keski-ikä nousu selittyy osin väestön yleisellä ikäkehityksellä Suomessa.

Kuvio 1. Tietokirjailijoiden ikäjakauma (% , vertailu 2004)

Prosenttia (N=1108, puuttuvia 29)

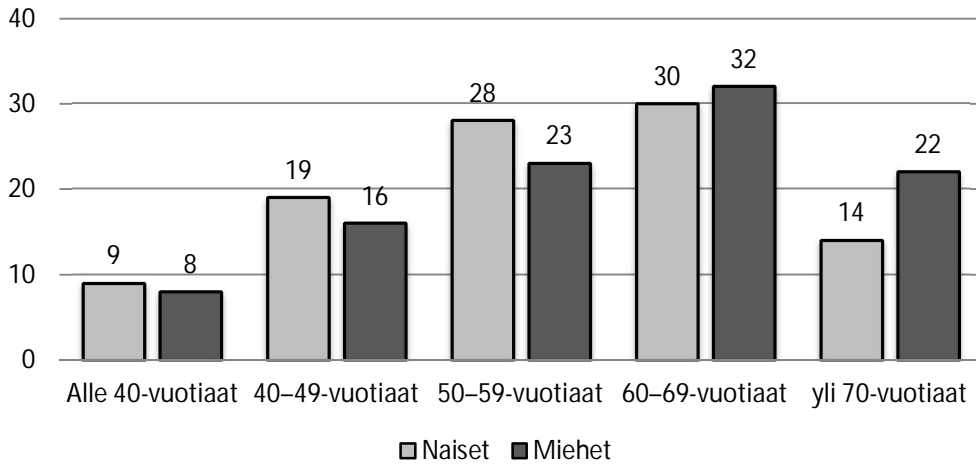
Kuviosta 1 nähdään, että suurimman ikäryhmän (31 %) muodostivat nyt 60–69-vuotiaat. Melko suuri osa yhdistyksen jäsenistä näyttäisikin siirtyneen vastikään eläkkeelle tai olevan juuri eläkeiän kynnyksellä. Kuten jatkossa tulemme huomaamaan, ei keski-ikäen nousu tarkoita kuitenkaan kirjoittamisen vähentymistä – päinvastoin eläkkeelle siirtyminen näyttäisi mahdollistavan kenties työkiireiden takia estyneiden kirjoitustöiden aloittamisen ja jatkamisen.

Nuorin kyselyyn vastannut oli tälläkin kertaa 28-vuotias, mutta vanhin jo kunnioitettavasti 93-vuotias. Jos yli 60-vuotiaiden osuus nousi edelliseen kyselyyn verrattuna 37 prosentista 49 prosenttiin, laski alle 50-vuotiaiden osuus hieman. Vaikka on selvää, että tietokirjallisuuden edellyttämä asiantuntijuus kehittyikin usein vasta varttuneemmalla iällä ja pitkän kokemuksen myötä, on myös nuorempien tietokirjailijoiden rekrytoiminen yhdistyksen jäseniksi jatkossa yhdistykselle mielenkiintoinen haaste.

Jäsenrekisteritiedon mukaan yhdistyksen jäsenistä oli syksyllä 2012 45 prosenttia naisia ja 55 prosenttia miehiä. Jäsenkyselyyn naiset vastasivat suhteellisesti miehiä hieman aktiivisemmin – vastanneista 47 prosenttia oli naisia. Vuoden 2004 kyselyyn verrattuna naistietokirjailijoiden vastausaktiivisuuden kasvu on tervetullut, sillä tuolloin naisia vastasi 38 prosenttia. Joka tapauksessa voidaan todeta, että myös sukupuolen mukaan tarkasteltuna tutkimuksen vastaajat edustavat hyvin jäsenistöä.

Kuviosta 2 havaitaan, että yli 60-vuotiaissa on enemmän miehiä kuin naisia, kun taas kaikissa alle 60-vuotiaissa ikäryhmissä naiset näyttäisivät olevan hienoisena enemmistönä. Vaikka jäljempänä sivulla 22 esitetystä taulukosta 4 havaitaan naistietokirjailijoiden painottuvan oppikirjailijoihin, voidaan kaiken kaikkiaan sanoa, että tietokirjailijoiden jäsenkunta on sukupuolen mukaan tarkasteltuna varsin tasaisesti jakautunut.

Kuvio 2. Tietokirjailijoiden ikäjakauma sukupuolen mukaan (%)

Prosenttia (N=1108, puuttuvia 29)

Seuraavan sivun taulukkoon on koottu tietokirjailijoiden asuinpaikkatiedot. Alueellisen jakauman tarkastelutapa eroaa vuoden 2004 tutkimuksesta, jossa vastausvaihtoehdot olivat "pääkaupunkiseutu – muu yliopistokaupunki – muu kaupunki – muu kunta". Tällä kertaa vastausvaihtoehdot järjestettiin vertailukelpoisiksi yhdistysrekisterin tietoihin. Taulukosta 1 havaitaan kyselyyn osallistuneiden vastaavan erittäin hyvin rekisterin tietoja.

Yli puolet (54 prosenttia) kyselyyn vastanneista yhdistyksen jäsenistä asuu Uudellamaalla. Turun ja Tampereen seuduilla asuu joka kymmenes tietokirjailija. Loput hieman yli 20 prosenttia jäsenistöstä jakautuu alueellisesti varsin tasaisesti ympäri maata. Lisäksi 16 vastaajaa ilmoitti asuvansa kyselyn hetkellä ulkomailla.

Taulukko 1. Tietokirjailijoiden alueellinen jakauma (vastaukset sekä %)

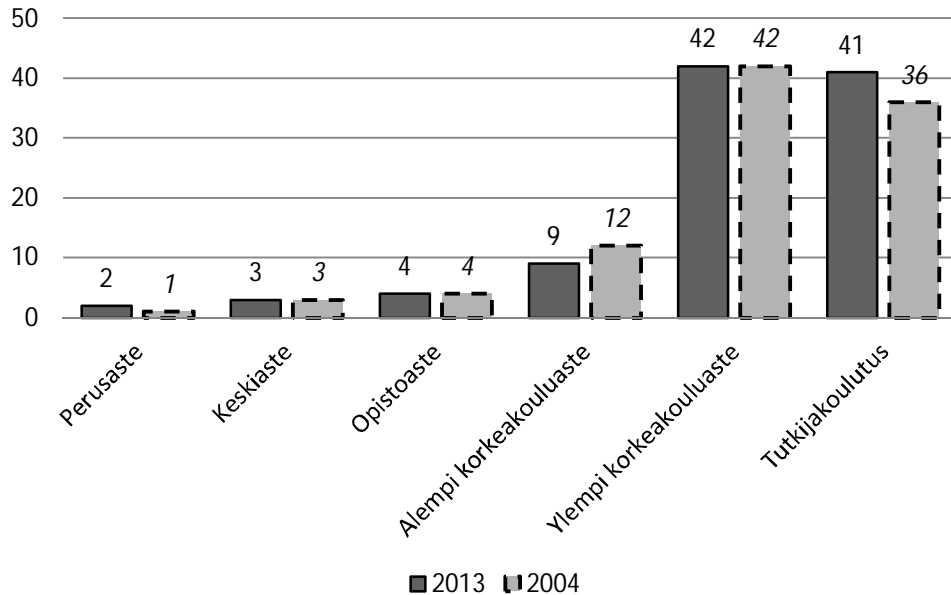
	n	%	yhdistys- rekisteri
Etelä- ja Keski-Pohjanmaa	18	2 %	2 %
Etelä-Savo	17	2 %	2 %
Kaakonkulma	32	3 %	2 %
Kanta-Häme	39	4 %	3 %
Keski-Suomi	48	4 %	4 %
Lappi	16	1 %	1 %
Lounais-Suomi	101	9 %	9 %
Pirkanmaa	111	10 %	10 %
Pohjois-Karjala	33	3 %	2 %
Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu	36	3 %	3 %
Pohjois-Savo	23	2 %	2 %
Päijät-Häme (II)	22	2 %	2 %
Uusimaa	590	54 %	58 %
Ulkomaat	16	1 %	-
Yhteensä	1102	100 %	100 %

N=1108, puuttuvia 6 (1 %)

3.2 Koulutusaste ja -ala

Koulutusastetta on tarkasteltu vastaajien ilmoittaman korkeimman suoritettun tutkinnon mukaan. Jopa joka neljäs vastaaja ilmoitti suorittaneensa vähintään kahden eri alan tutkinnot (vuonna 2004 vastaava luku oli 14 %). Kuten arvata saattaa, on tietokirjailijakunta erittäin korkeasti koulutautunutta (kuvio 3). Nyt jo yli 80 prosentilla vastanneista on ylempi korkeakoulututkinto, ja heistäkin lähes puolella on tutkijakoulutus eli joko lisensiaatin tai tohtorin tutkinto. Vertailun vuoksi mainittakoon, että koko väestössä yli 15-vuotiaista suomalaisista on ylemmän korkeakouluasteen tutkinto noin kahdeksalla ja tutkijakoulututkinto alle yhdellä prosentilla (Koulutustilastot 2012, Tilastokeskus).

Kuvio 3. Tietokirjailijoiden koulutusaste (% , vertailu 2004)

Prosenttia (N=1108, puuttuvia 10); Vastaajien ilmoittamista tutkinnoista korkein.

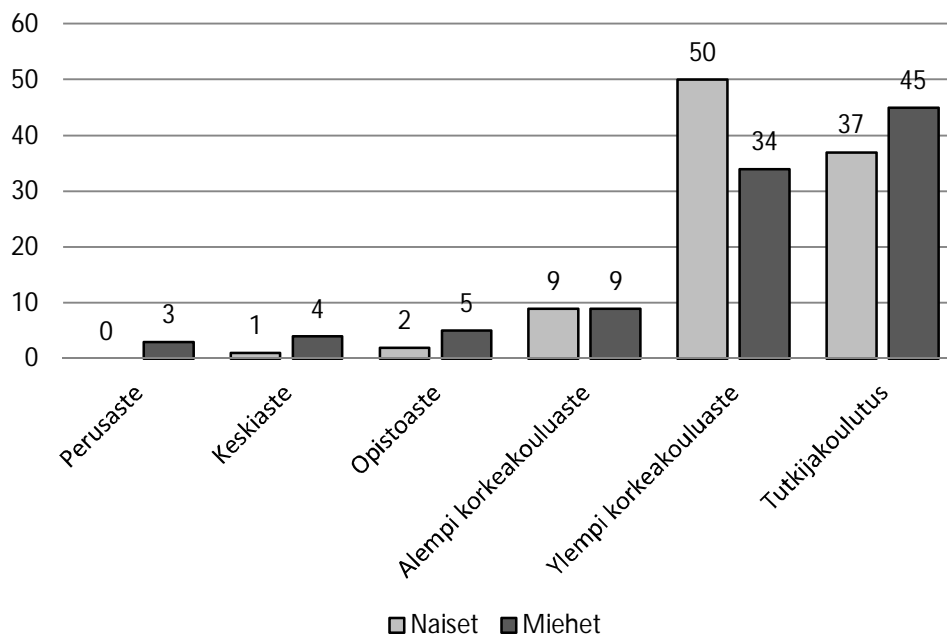
Vähintään ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneissa oli naisia ja miehiä jotakuinkin yhtä paljon (naisia 449, miehiä 463). Seuraavan sivun kuvioista 4 kuitenkin havaitaan, että korkeakoulututkinnon jälkeen miehet ovat jatkaneet tutkijakoulutukseen naisia hieman useammin – 45 prosenttia miesjäsenistä ilmoitti saaneensa tutkijakoulutuksen, kun vastaava luku naisilla oli 37 %.

Kyseinen ero selittyy – johon jo edellä viitattiin – naisten osuuden painottumisella oppikirjailijoihin (ks. taulukko 4 sivu 22). Opetustehtävissä naisten osuus on perinteisesti ollut suuri ja opettajien yleisenä pätevyysvaatimuksena on ollut juuri ylempään korkeakoulututkinnon suorittaminen. Jatkokoulutukselle ei siten ilmene samanlaista tarvetta kuin moniin muihin asiantuntijatehtäviin.

Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneissa oli miehiä ja naisia yhtä paljon eli 9 prosenttia. Perus-, keski- tai opistoasteen suorittaneita on

kaiken kaikkiaan melko vähän ja heissä miesten yhteenlaskettu osuus on naisia suurempi (naisia 3 %, miehiä 12 %).

Kuvio 4. Tietokirjailijoiden koulutusaste sukupuolen mukaan (%)

Prosenttia (N=1108, puuttuvia 10); Vastaajien ilmoittamista tutkinnoista korkein.

Tämänkertaisen jäsenkyselyn tulokset tietokirjailijoiden koulutusalaista muistuttavat vuoden 2004 selvityksen tuloksia (taulukko 2) – humanistit, kasvatustieteilijät, yhteiskuntatieteilijät sekä luonnontieteilijät ovat edelleen neljä suurinta ryhmää jäsenistössä. 38 prosenttia vastaajista ilmoitti suorittaneensa humanistisen alan tutkinnon, kun vastaava luku oli edellisessä selvityksessä 35 prosenttia. Joka neljäs vastaaja on koulutukseltaan kasvatustieteilijä, joskin alan osuus on hieman pienentynyt. Yhteiskuntatieteilijöiden määrä (18 %) ohitti edelliseen kyselyyn verrattuna luonnontieteellisen koulutuksen suorittaneet (14 %), joiden osuus laski edellisestä 4 prosenttia.

Taulukko 2. Tietokirjailijoiden koulutusala (vastaukset sekä %, vertailu 2004)

	n (vastaukset)	% (vastanneet)	2004
Humanistinen koulutus	417	38	35
Kasvatustieteellinen / opettajankoulutus	277	25	30
Yhteiskuntatieteellinen koulutus	198	18	17
Luonnontieteellinen koulutus	154	14	18
Kaupallinen koulutus	93	9	7
Tekninen koulutus	78	7	9
Terveys- ja sosiaalialan koulutus	64	6	5
Teologinen koulutus	42	4	3
Taide- ja käsityöalan koulutus	41	4	3
Yleissivistävä koulutus	26	2	1
Oikeustieteellinen koulutus	25	2	2
Maa-, metsä- ja ravintotalouden koulutus	19	2	2
Palvelualojen koulutus	15	1	1
Sotilas- ja suojelualan koulutus	12	1	1
Liikuntatieteellinen koulutus	2	0	0
Kuljetusalan koulutus	1	0	0
Yhteensä	1464	135	-

N=1108, puuttuvia 21 (2 %). Vastausten määrä ylittää vastanneiden määrän, koska useilla vastaajilla oli kahden tai useamman alan koulutus.

Suuria muutoksia ei näyttäisi tapahtuneen muidenkaan koulutusalojen prosenttiosuuksissa. Kaupallisen, teknisen tai terveys- ja sosiaalialan tutkinnon suorittaneiden tietokirjailijoiden osuus on niin ikään pysynyt suhteellisen vakaana vajaassa 10 prosentissa. Osa yleissivistävän koulutuksen (esim. perusaste, ylioppilastutkinto) omaavista vastaajista (2 %) mainitsi avovastauksessa keskenjääneet yliopisto-opinnot.

Kyselyyn osallistuneet ilmoittivat suorittaneensa yhteensä 1464 eri alan tutkintoa, keskimäärin 1,35 jäsentä kohti. Nyt joka neljäs vastaaja ilmoitti tehneensä kahden tai useamman eri alan tutkinnot, kun vuoden 2004 vastaava tieto oli 12 %. Parikymmentä jäsentä kertoi omaavansa peräti neljän tai useamman eri alan tutkinnot.

3.3 Toimiala

Tämän luvun päätteeksi tarkastellaan tietokirjailijoiden ilmoittamaa toimialaa. Vastaajilta kysyttiin avovastauksella, missä ammatissa he toimivat vuoden 2012 aikana. Taulukkoon 3 koottujen vastausten luokittelussa on jouduttu paikoitellen karkeisiin yleistyksiin ammattien moninaisuudesta johtuen. Osa vastaajista myös ilmoitti toimineensa yhden vuoden aikana hyvin erilaisissa tehtävissä, minkä takia taulukon tietoja täytyy tulkita pienin varauksin.

Taulukko 3. Tietokirjailijoiden toimiala (vastaukset sekä %)

	n	%
Yliopisto-opetus tai tutkimus	187	18
Opetusala	176	17
Julkaisu-, toimitus- ja viestintäala	101	10
Freelancer	72	7
Hallinto	56	5
Konsultointi/Koulutus	34	3
Kaupallinen ala/Liikkeenjohto	28	3
Terveystenhoito- ja sosiaaliala	26	2
Kulttuuri/Taide	19	2
Palveluala	8	1
Teologia	5	1
Lakiala	5	1
Tekniikka ja arkkitehtuuri	7	1
Sotilasala	1	0
<hr/>		
Ei töissä 2012	6	1
Osa-aikaeläkkeellä	55	5
Eläkkeellä	282	26
Yhteensä	1068	100

N=1108, puuttuvia 40 (4 %)

Yleisesti voidaan sanoa, että toimialatiedot vastaavat hyvin aiempia havaintoja. Vuoden 2004 tutkimuksen tavoin yleisin toimiala liittyy opetukseen. Työssäkäyvistä noin puolet (54 %) toimii erilaisissa

opetustehtävissä joko yliopisto-opetuksessa, ammatillisissa oppilaitoksissa, perusopetuksen parissa tai konsultointi- tai koulutustehtävissä. Vaikka vastaajien antamista tiedoista ei välttämättä selvinnyt työnantajatahoa, näyttäisi yliopistotoimijoiden osuus kasvaneen jonkin verran yliopistotutkimuksen ja -opetuksen ollen nyt yleisin toimiala. Opetustehtävien jälkeen toiseksi suurin toimiala liittyy julkaisu-, toimitus- ja viestintäalaan. Freelancereista oletettavasti osa on tässä kohtaa ilmoittanut toimivansa juuri viestintäalalla, sillä luvussa 4.1 taulukossa 4 freelancerien lukumäärä on selvästi suurempi. Hallinnollisissa tehtävissä toimii vajaa kymmenesosa työssäkävivistä.

Eläkkeellä olevista tietokirjailijoista joka kuudes ilmoitti toimineensa vuoden 2012 aikana ammatissa. Osa-aikaeläkkeellä oleviksi luokiteltujen vastaajien työnkuvat noudattelivat työssäkävien toimialoja – mm. tutkimustyötä, luennointia, kouluttamista ja toimitustyötä. Yleisesti epävarmasta taloustilanteesta huolimatta vain muutama kyselyyn vastannut tietokirjailija kertoi olleensa vuoden 2012 aikana poissa työelämästä.

3.4 Yhteenveto

- 38 % humanisteja, 25 % kasvatustieteilijöitä, 18 % yhteiskuntatieteilijöitä ja 14 % luonnontieteilijöitä
- 83 %:lla ylempi korkeakoulututkinto
- Opetusalan asiantuntijoita, tutkijoita, toimittajia, virkamiehiä, konsultteja
- Joka kolmas tietokirjailija eläkkeellä, keski-ikä noussut 59-vuoteen
- Naisten osuus kasvanut 45 prosenttiin

4 Tietokirjailija

Tietokirjailija on oman aihepiirinsä todellinen asiantuntija. Suurelle osalle tietokirjoittaminen liittyy kiinteästi omiin työtehtäviin. Monille tietokirjailijoille on kuitenkin tyypillistä laaja-alainen kiinnostus myös sen omimman aihepiirin ulkopuolelle. Tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan tietokirjailijoiden moninaisia kirjoittajan rooleja sekä sitä, miltä aloilta yhdistyksen jäsenet tieto- ja oppikirjojaan tuottavat. Yksityiskohtaisempaa tietoa esikoistietokirjan julkaisuiästä, tuoreimman tietoteoksen julkaisuvuodesta ja tietokirjailijan kirjoittajanuran pituudesta on koottu liitteeksi teoksen loppusivuille.

4.1 Tietokirjailijan rooli

Vastaajia pyydettiin arvioimaan kahdella kysymyksellä tietokirjailijarooliaan. Ensiksi vastaajilta tiedusteltiin, millaiseksi he mieltävät pääasiallisen tietokirjailijan roolinsa. Kolmesta vastausvaihtoehdosta pyydettiin valitsemaan vain pääasiallisen rooli – tietokirjailija, oppikirjailija tai tutkija. Noin puolet (51 %) yhdistyksen jäsenistä kokee olevansa pääasiallisesti tietokirjailijoita, kolmasosa oppikirjailijoita ja joka viides mieltää itsensä pääasiallisesti tutkijaksi (taulukko 4). Lisähuomiona voidaan todeta, että naisten osuus on suurin juuri oppikirjailijoissa (59 prosenttia kaikista oppikirjailijoista).

Taulukko 4. Pääasiallisen tietokirjailijan rooli (vastaukset sekä %)

	n	%	(naisten osuus %)
Tietokirjailija	560	51	41
Oppikirjailija	321	29	59
Tutkija	214	20	47
Yhteensä	1095	100	47

N=1108, puuttuvia 13 (1 %)

Toinen kysymys koski tietokirjailijan toiminnan luonnetta. Taulukosta 5 nähdään, että noin puolet (49 %) yhdistyksen jäsenistä on päätoimessa, ja valtaosa heistä tuottaa tietokirjoja oman työnsä alueelta. Freelancerina ilmoitti toimivansa joka viides tietokirjailija, ja kuten edellä on jo todettu, noin kolmasosa yhdistyksen jäsenistä on eläkkeellä.

Taulukko 5. Tietokirjailijoiden toiminnan luonne (vastaukset sekä %)

	n	%
Freelancer	230	21
Päätoimessa, tietokirjani liittyvät kiinteästi sen alueeseen	455	42
Päätoimessa, kirjoitan tietokirjani aivan muulta alalta	79	7
Eläkkeellä	336	30
Yhteensä	1100	100

N=1108, puuttuvia 8 (1 %)

Kun yllä esitettyjen kysymysten tiedot ristiintaulukoidaan (taulukko 6), havaitaan tietokirjailijoiden kirjoittavan pääasiassa freelancereina, kun taas oppikirjailijat ja tutkijat kirjoittavat tietokirjoja valtaosin osana päätoimensa työnkuvaa tai oman työn ohella.

Taulukko 6. Pääasiallinen tietokirjailijan rooli ja toiminnan luonne (n ja %)

		Tietokirjailija	Oppikirjailija	Tutkija
Freelancer	n	172	23	33
	%	31 %	7 %	16 %
Päätoimessa, tietokirjat kiinteästi sen alueelta	n	158	184	111
	%	28 %	58 %	52 %
Päätoimessa, tietokirjat aivan muulta alalta	n	59	10	10
	%	11 %	3 %	5 %
Eläkkeellä	n	168	103	59
	%	30 %	32 %	28 %
Yhteensä	n	557	320	213
	%	100 %	100 %	100 %

N=1108, puuttuvia 18 (2 %) $\chi^2=125,738$ $df=6$ $p=0,000$

Eläkeläisten osuus on kaikissa kolmessa roolissa hyvin tasaisesti noin kolmannes. Eläkkeelle siirtyminen ei ainakaan tämän tutkimuksen perusteella näytä vähentävän kirjoittamisen aktiivisuutta. Liitetaulukosta 2 havaitaan, että lähes puolet (48 %) yli 70-vuotiaista on julkaissut tuoreimman tietoteoksensa 2011–2012 välisenä aikana. 60–69-vuotiaista 58 prosenttia on julkaissut tuoreimman teoksensa viimeisen kahden vuoden aikana.

Pääasiallisen roolin lisäksi tietokirjailijoilla on monia muita kirjoittamisen muotoja. Alla olevaan taulukkoon 7 on kerätty yhteenveto kaikista vastaajien ilmoittamista tietokirjailijan rooleista. Lähes jokainen kyselyyn osallistunut mielsi toimivansa pääasiallisen roolin lisäksi jossain muussa tietokirjoittajan roolissa, mistä syystä yhteenlaskettu prosenttiosuus on yli 100 %. Kysymysmuotoilun erojen vuoksi vertailua vuoden 2004 selvitykseen ei suoraan tehdä.

Taulukko 7. Tietokirjailijoiden ja -kirjoittajien kaikki roolit (vastaukset sekä %)

	Vastausten lukumäärä (Naisten %-osuus vastauksista)	Prosenttia vastanneista
Tietokirjailija	775 (43 %)	70
Oppikirjailija	529 (54 %)	48
Tutkija	409 (44 %)	37
Journalisti, toimittaja, kolumnisti	309 (41 %)	28
Kriitikko	153 (39 %)	14
Esseisti, pakinoitsija	147 (33 %)	13
Kääntäjä	116 (44 %)	10
Kustannustoimittaja, editoija	113 (51 %)	10
Kaunokirjailija	107 (46 %)	10
Käsikirjoittaja	70 (44 %)	6
Mielipidekirjojen/pamflettien kirjoittaja	80 (29 %)	7
Sanakirjantekijä, ensyklopedisti	48 (42 %)	4
Yhteensä	2856 (44 %)	257 %

N=1108, puuttuvia 1 (0 %)

Kolmen pääasiallisen roolin jälkeen yleisin kirjoittamisen muoto oli selvästi journalistinen. 28 prosenttia vastanneista kertoi kirjoittavansa toimittajana

tai kolumnistina. Kriitikon roolissa koki kirjoittavansa 14 prosenttia vastaajista. Muissa toimitustöissä kuten kääntäjänä tai kustannustoimittajana toimi 10 prosenttia vastaajista. Huomioitavaa on myös kaunokirjailijoiden määrä – joka kymmenes tietokirjailija kertoi kirjoittavansa tieto- tai oppikirjojen ohella myös kaunokirjallisuutta.

4.2 Tietokirjallisuuden tiedonalat

Viimeisten vuosien aikana Suomessa on ilmestynyt 6000–7000 painettua tietokirjaa vuodessa. Kaikista Suomessa julkaistuista kirjoista noin 80 prosenttia on tietokirjoja. Kun käännösteokset otetaan luvusta pois, kotimaisten tekijöiden tekemistä kirjoista noin 90 on tietokirjallisuutta.

Julkaistun tietokirjallisuuden lajien suosio näyttää pysyneen melko vakiintuneina viimeisten vuosien aikana – historia ja elämäkerrat hallitsevat tietokirjallisuuden alaa hienoisesta vähenemisestä huolimatta. Toiseksi eniten ilmestyy oikeuteen ja julkiseen hallintoon liittyviä teoksia, kolmanneksi luonnontieteistä ja neljänneksi eniten teoksia insinööritieteistä, tekniikasta ja teollisuudesta. (Linko 2010, 22–23.)

Tämänkertaisen jäsenkyselyn tulokset tuovat samankaltaisen kuvan tietokirjallisuuden tiedonaloista. Erilaiset historia-aiheiset teokset, elämäkerrat, muistelmat ja kulttuuri- ja perinnetietoa käsittelevät julkaisut ovat selvästi yleisintä tietokirjallisuutta: vajaa kolmannes vastaajista ilmoitti julkaisseensa jonkin historia-aiheisen tietoteoksen (taulukko 8). Näiltä alueilta julkaisevien määrä on myös kasvanut vuodesta 2004: elämäkerta-, henkilöhistoria- ja muistelmateoksia julkaisevien tietokirjailijoiden määrä on noussut 26 prosenttiin 9 prosentista.

Yhtenä selityksenä tälle saattaa olla varsin laajan pienoiselämäkerran kokoelman, *Suomen Kansallisbiografian* ilmestyminen 10-osaisena kirjasarjana vuosina 2003–2007. Suomen kansallisbiografia on kaikkien aikojen suurin suomalainen historiahanke, jossa oli kirjoittajana yli 700 historian, tieteen, taiteen, kulttuurin ja elinkeinoelämän asiantuntijaa – oletettavasti myös moni Suomen tietokirjailijat ry:n jäsen.

Taulukko 8. Tiedonalat, joilta tietokirjailijoiden teoksia on julkaistu (vastaukset sekä %, vertailu 2004)

	Vastausten lukumäärä	% vastaajista	2004
Historia, arkeologia	295	27	22
Elämäkerta, henkilöhistoria, muistelmat	288	26	9
Kulttuuri- ja perinnetieto, sukututkimus	205	19	15
Kasvatustiede, opetusala	149	14	15
Yhteiskunta, valtio-oppi, politiikka	131	12	11
Kielitieteet, kieltenopetus	130	12	15
Äidinkieli, kirjallisuus	105	10	-
Essee, mielipide, pamfletti	99	9	-
Taloustieto, organisaatiotieto, työelämä	95	9	7
Biologia, bioteknologia, ympäristötieto	89	8	11
Psykologia, ihmissuhdetaidot	89	8	6
Lääke-, ja hoitotiede, terveystieto	83	8	7
Teologia, uskontotiede, elämänkatsomustieto	74	7	6
Viestintä, mediat	70	6	7
Matkailu, matkakuvaukset	69	6	6
Kuvataiteet, arkkitehtuuri	57	5	5
Urheilu, liikunta, ulkoilu	55	5	3
Sosiaalipolitiikka, sosiologia	53	5	5
Tekniikka, teknologia	53	5	8
Matematiikka	49	4	7
Estetiikka, kirjallisuuden tutkimus	48	4	5
Harrasteet (mm. käsityöt, valokuvaus, puutarha)	45	4	3
Musiikki	43	4	3
Filosofia, logiikka	41	4	3
Fysiikka, tähtitiede	39	4	5
Kalastus, metsästys, eräretkeily	39	4	3
Kotitalous, keittokirjat	39	4	4
IT-tieto, tietojenkäsittely	33	3	4
Oikeustiede, lakitieto	32	3	2
Elokuva, teatteri, tanssitaide	31	3	3
Maantiede	31	3	4
Maatalous- ja metsätieteet	29	3	2
Kemia, biokemia	22	2	3
Liikenne, liikennevälineet	20	2	2
Tilastotiede	8	1	1
Geologia, geofysiikka	5	0	1
Yhteensä	2743	250¹	212

N = 1108, puuttuvia 10 (1 %)

¹ Vastausten määrä ylittää vastanneiden määrän, koska monet tietokirjailijat kirjoittavat tietokirjoja usealta eri alalta. Prosenttiosuudet on laskettu suhteessa vastanneisiin (1098 vastaajaa) vuoden 2004 tavoin.

Eri alojen oppikirjat muodostavat toisen suuren tietokirjojen ryhmän. Yli kymmenesosa tietokirjailijoista ilmoitti kirjoittaneensa opetusalan, kieltenopetuksen ja äidinkielen tietokirjallisuutta. Vastauksista ei kuitenkaan käy ilmi, olivatko teokset tuotettu opetuskäyttöön vai suunnattu yleisiksi tietokirjoiksi laajalle yleisölle. Kasvatus- ja opetusalojen jälkeen seuraavaksi eniten tietokirjallisuutta julkaistaan yhteiskunnallis-poliittisilta tiedonaloilta.

Erilaisia harraste- tai vapaa-ajankirjoja (mm. käsityöoppaat, keittokirjat, urheiluteokset) kirjoittaa noin 5 prosenttia vastaajista. Määrä on pysynyt jotakuinkin vakaana edelliseen selvitykseen verrattuna.

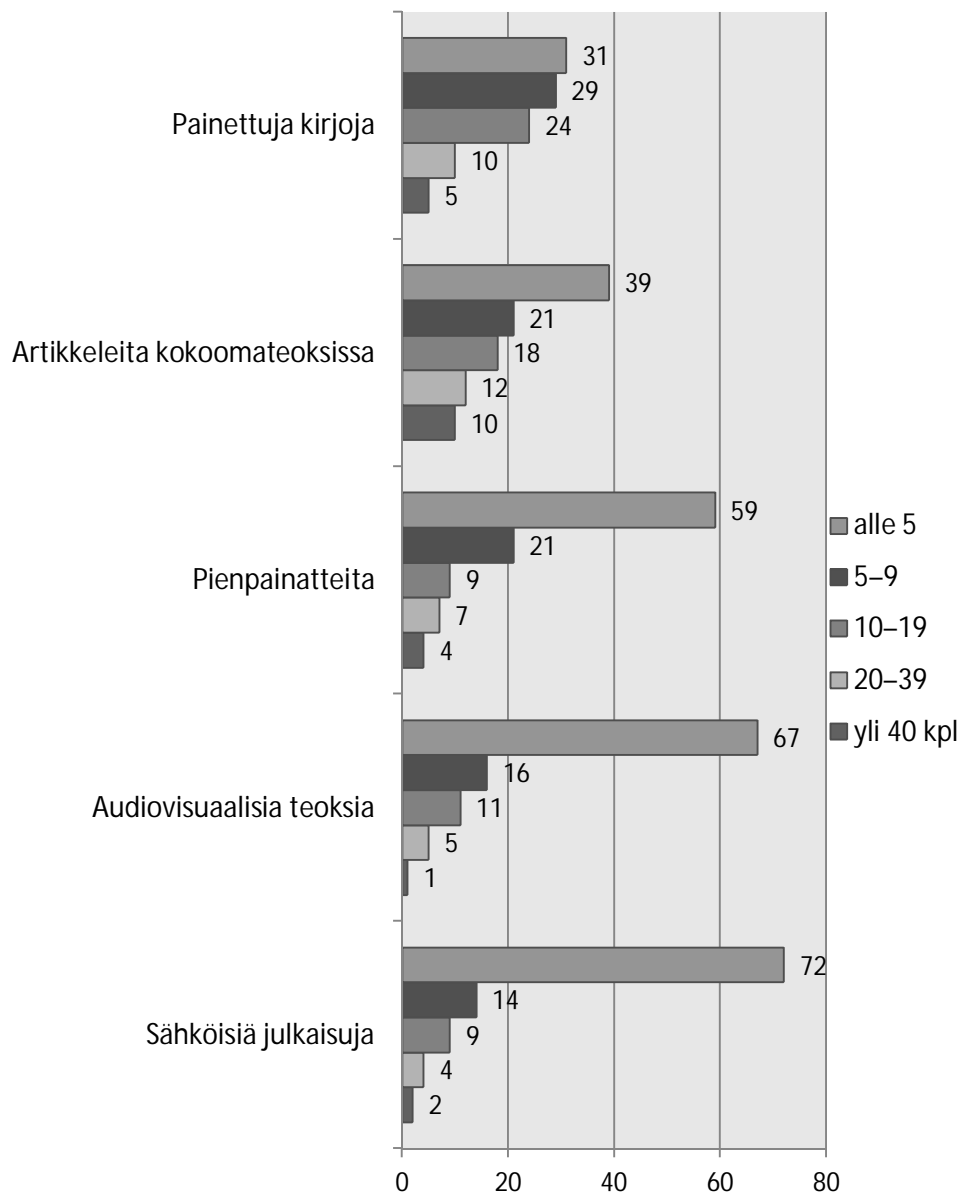
Määrällisesti perinteinen painettu teos on vielä tähän asti säilyttänyt Suomessa vahvan aseman internet-julkaisujen ja sähköisten lukulaitteiden yleistymisestä huolimatta. On arveltu, että e-kirja tai kirjan muut digitaaliset muodot eivät korvaa painettua kirjaa ainakaan kymmeneen vuoteen (Ekholm ja Repo 2010) – tuskin vielä silloinkaan. Monografiat ja artikkelijulkaisut ovat selvästi kaksi yleisintä tietokirjallisuuden julkaisumuotoa – kaikkien vastaajien osalta yhteenlaskettuna yli 10 000 kumpaakin (liitetaulukko 6). Teosten käänöskielet on niin ikään koottu liitetaulukoksi (liitetaulukko 4).

Kuviossa 5 on jaoteltu vastaajien ilmoittama koko tietoteostuotanto (pl. toimitustyöt) julkaisumuodon perusteella. Kunkin julkaisumuodon kohdalla suurin osa vastaajista on julkaissut yksin tai yhteistyössä keskimäärin alle viisi tietoteosta. Valtaosa (60 %) painettuja teoksia julkaisevista on tuottanut 1-9 teosta, suurin osa yhdestä neljään. Kokoomateokseen kirjoittavistakin suurin osa on julkaissut artikkeleitaan korkeintaan neljässä kokoomateoksessa.

Painettujen kirjojen ja kokoomateosten artikkelien osalta jakaumat ovat kuitenkin muita julkaisumuotoja tasaisempia – toisin sanoen yli kymmenen tietoteoksen tietokirjailijoita on näissä runsaasti. On selvää, että sähköinen julkaiseminen on vasta aluillaan eikä siten uusilla julkaisumuodoilla ole ehditty vielä julkaista monia kymmeniä teoksia. Voidaan kuitenkin hyvällä syyllä olettaa, että sähköisten julkaisujen kokonaismäärä tulee jatkossa

kasvamaan muita julkaisumuotoja suhteellisesti nopeammin. Tällöin myös vastausjakauman voidaan olettaa tasoittuvan alla esitetystä.

Kuvio 5. Tietokirjailijoiden julkaisumäärät julkaisumuodoittain (%)

Tietoteos on tekijänoikeuden suojaama julkaisu, joka sisältää kriittisesti perusteltua ja kommentoitua tutkimustietoa, kokemustietoa tai luettelotietoa. Tietoteosten julkaisumuotoja ovat esimerkiksi painettu kirja, cd-rom / dvd-levy tai verkkojulkaisu internetissä.

Tietokirjallisuus voidaan määritellä usealla tavalla. Se käsitetään hyvin laajasti silloin, kun kirjallisuus jaetaan kahtia kauno- ja tietokirjallisuudeksi (vrt. englannin fiction – non-fiction). Suomen tietokirjailijat ry rajaa yhdistyksen tarkoitusten ja tavoitteiden perusteella tietokirjallisuuden ulkopuolelle esimerkiksi subjektiivisiin arvostuksiin ja näkemyksiin perustuvan mielipidekirjallisuuden ja julistuskirjallisuuden. Toisaalta yhdistyksen toimialaan ei kuulu akateeminen tutkimus suurelle yleisölle tarkoitettuja tiedekirjoja lukuun ottamatta, vaikka tämä lohko onkin kirjallisuuskentän kahtiajaossa tietokirjallisuutta.

Monografia tarkoittaa *Suomen kielen perussanakirjan* mukaan yhtä aihetta käsittelevää tieteellistä julkaisua. Jäsenkyselyssä monografia on käsitetty laajemmin artikkelijulkaisun vastakohtana eli se on yhtenäistä teemaa käsittelevä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi koottu tietokirja, jolla on yksi tai useampia nimiössä ilmoitettu tekijä.

Artikkelikirja on useista erillisistä artikkeleista koottu kirja, jonka kirjoittajilla on itsenäinen artikkelinsa ja jonka nimiössä ilmoitetaan yleensä vain kirjan toimittaja(t).

Pienpainate (kirjanen) on Tilastokeskuksen tilastojen määritelmän mukaan 5–48-sivuinen painotuote.

Sähkökirja (e-book) on painettua kirjaa vastaava julkaisu, jota luetaan digitaaliselta lukulaitteelta, johon se on tallennettu.

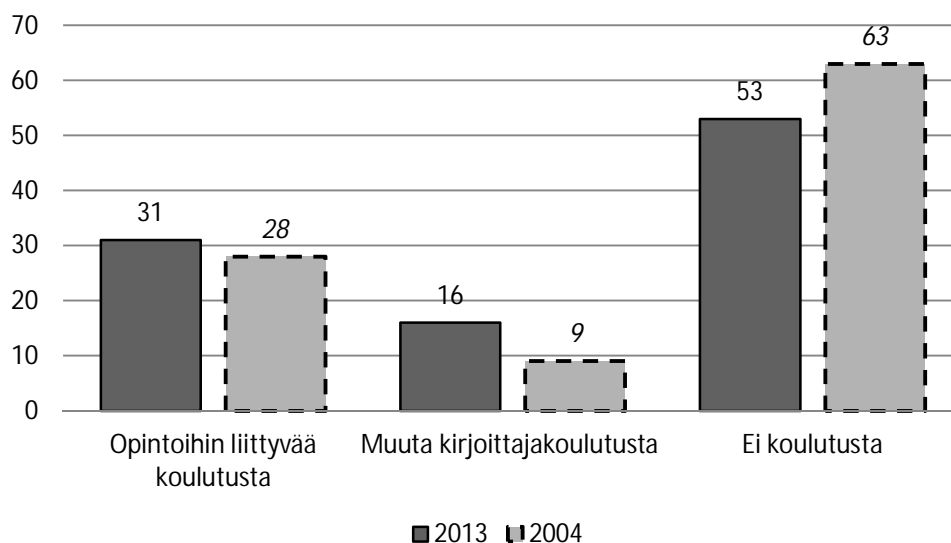
Verkkojulkaisu on yleisessä tietoverkossa kaikkien saatavilla oleva julkaisu, jolla on tekijä(t) ja tekijänoikeudet. Verkkojulkaisu voi olla joko maksuton tai maksullinen.

Audiovisuaalinen teos on nauhalle tai levyille tallennettu julkaisu (esim. äänikirja), joka voi sisältää tekstiä, liikkuvaa kuvaa tai still-kuvia sekä ääntä.

4.3 Kirjoittajakoulutus

Luvussa 3 kuvattiin tietokirjailijoiden erittäin korkeaa koulutusastetta. Tietokirjailijoista yli 40 prosenttia on suorittanut tohtorin tai lisensiaatin tutkinnon ja yhtä monella on ylempi korkeakoulututkinto. Varsinaista kirjoittajakoulutusta kertoi saaneensa kuitenkin vain puolet (47 %) kyselyyn vastanneista (kuvio 6). Kaikista vastaajista 31 prosenttia ilmoitti saaneensa ammatti- tai korkeakouluopintoihin liittyvää kirjoittajakoulutusta ja 16 prosenttia jotain muuta kirjoittajakoulutusta. Tarkentavien avovastausten perusteella voidaan sanoa, että tyypillisesti kirjoittajakoulutusta saadaan joko toimittajan työn ohessa, yliopistollisilla kirjoittajakursseilla, kansalaisopistojen tarjoamilla kursseilla, eri yhdistysten (mm. Suomen tietokirjailijat ry) kirjoittajakoulutuksissa tai kustantajien järjestämillä kursseilla. Moni vastaaja kertoi saaneensa kirjoittajakoulutusta juuri siirtohuhujen kohteeksi joutuneella Oriveden opistolla.

Kuvio 6. Tietokirjailijoiden kirjoittajakoulutus (% , vertailu 2004)

Prosenttia (N = 1108, puuttuvia 28)

Silti 53 prosenttia vastaajista ilmoitti kirjoittavansa tietokirjallisuutta ilman varsinaista kirjoittajakoulutusta. Kehitys näyttäisi tosin olevan oikeansuuntainen, sillä edellisessä tutkimuksessa vastaava luku oli 10 prosenttia suurempi.

Suomen tietokirjailijat ry on jo pitkään ollut myötävaikuttamassa tietokirjallisuuden akateemisen tutkimuksen ja opetuksen vahvistamiseksi. Tähän liittyen yksi merkittävä tavoite näyttäisi vihdoinkin toteutuvan. Alkuvuodesta 2013 julkistetun tiedon mukaan Helsingin yliopiston humanistiseen tiedekuntaan on perustettu Suomen ensimmäinen tietokirjallisuuden ja -kirjoittamisen professuuri. Tähän asti kirjallisuuden alan kaikki noin 25 professuuria Suomessa ovat olleet kaunokirjallisuuden opetukseen ja tutkimukseen liittyviä. Aiemmin yksittäisten kurssien varassa ollut tietokirjallisuuden akateeminen opetus luo professuurin myötä institutionalisoituneen ytimen, jossa eri alojen opiskelijat voivat saada pääaineensa ohella tietokirjoittamisen opetusta.

4.4 Yhteenveto

- Joka toinen jäsen mieltää itsensä pääasiallisesti tietokirjailijaksi, kolmasosa oppikirjailijaksi ja joka viides tutkijaksi. Oppikirjailijoissa naisten osuus on suuri (59 prosenttia).
- Historia-aiheiset teokset ovat selvästi yleisintä tietokirjallisuutta
- Vain joka toinen jäsen on saanut varsinaista kirjoittajakoulutusta. Helsingin yliopistoon perustettava tietokirjallisuuden professuuri vahvistaa tietokirjailijoiden asemaa

5 Kustannustoiminta

Tämänkertaisen jäsentutkimuksen erityisenä selvitystehtävänä oli selvittää jäsenistön kokemuksia kustannussopimuksista ja kustantajista. Kuten Heikki Jokinen (2010, 45–48) kirjoittaa, on yksinkertaisen ohjesäännön antaminen kustantajan valintaan vaikeaa. Onko suurella kustantajalla käytössään enemmän resursseja teoksen markkinointiin vai voisiko pienemmän kustantamon kohdennetumpi markkinointi olla sittenkin myynnillisesti tehokkaampaa? Entä jos kustantaisinkin teoksen kokonaan itse – missä kohtaa oman päätösvallan maksimointi risteää prosessin työläyden ja taloudellisen riskin kanssa? Kustannustavasta huolimatta olennaista lienee toimijoiden etukäteissopiminen ja yhteisymmärrys.

5.1 Kustannussopimukset

Enemmistö (82 %) kyselyyn vastanneista yhdistyksen jäsenistä kertoi tekevänsä teostensa julkaisusta kustantajan kanssa pääsääntöisesti kirjallisen kustannussopimuksen (taulukko 9). Vain 6 prosenttia sopii kustantamisesta yleensä suullisesti. Vaikka suullinen sopimus sinänsä on

Taulukko 9. Pääsääntöinen kustannussopimus (vastanneet sekä %, vertailu 2004)

	n	%	2004
Olen tehnyt useimmista tai kaikista teoksistani kirjallisen kustannussopimuksen	895	82	83
Olen sopinut kustantamisesta yleensä vain suullisesti	62	6	6
Pääosa teoksistani on syntynyt työ-, virka- tai toimeksiantosopimuksena ilman kustannussopimusta	98	9	7
En osaa sanoa	33	3	-
Yhteensä	1088	100	100

N = 1108, puuttuvia 20 (2 %)

yhtä sitova kuin kirjallinen sopimus, täytyy muistaa, että näyttövelvollisuus sopimuksesta ja sen sisällöstä on aina osapuolella, joka väittää sopimuksen syntyneen. Joka kymmenes tietokirjailija kertoi kirjoittaneensa pääosan teoksistaan työhön sisältyvänä tai toimeksiantosopimuksena ilman erillistä kustannussopimusta. Vastausjakaumat eivät juuri eroa vuoden 2004 selvityksestä.

Noin kolmannes vastaajista kirjoitti kustannussopimuksista varsin rikkaita ja kirjavia vapaamuotoisia kommentteja. Vastaajat kokivat tietokirjailijan aseman parantuneen viime vuosikymmenten aikana. Monet myös suosittelivat laatimaan aina kirjallisen kustannussopimuksen epäselvyyksien välttämiseksi. Varsin monella yleisesti kustannussopimusten laatimiseen tyytyväisellä vastaajalla oli ollut kuitenkin yksittäisiä negatiivisia kokemuksia, joiden johdosta alkuperäinen kustantaja oli vaihtunut tai teos oli jäänyt jopa kokonaan julkaisematta. Osa vastaajista taas mielsi oman neuvotteluasemansa täysin sidotuksi kustantajatahon sanellessa ehdot "ota tai jätä" -mentaliteetilla:

"Kustannussopimuksista ei neuvotella. Olen saanut valmiin sopimuksen allekirjoitettavaksi." (nainen, 78 v.)

"Niiden vaatiminen ja laatiminen on aina erittäin ikävää: tunnelma on kuin kirjailija olisi kerjuulla. Sopimukset laaditaan myös järjestään vasta, kun teksti on lähes tai täysin valmis. Kirjailija on näin saatu sidotuksi jo teokseen, eikä kustantajalle jää riskiä esim. projektin viipymisestä." (nainen, 46 v.)

"Kustannussopimukset allekirjoitettiin yleensä vasta sitten, kun kirja oli menossa painoon." (nainen, 67 v.)

"Aloitteleva kirjailija on yleensä täysin tietämätön oikeuksistaan, haltioissaan siitä, että SAA tehdä kirjan! Myöhemmin mennään usein vanhan mallin mukaan." (nainen, 72 v.)

"Tärkeitä! Olen saanut apua myös Suomen tietokirjailijoiden juristeilta – KIITOS!" (nainen, 69 v.)

"Toimiva sopimus on STIK:n kustannussopimus täsmennettynä lyhyellä teoskohtaisella sopimuksella, jossa on otettu huomioon tekijän erityistarpeet ja -vaateet." (mies, 67 v.)

Kustannussopimuksen laatimisen tärkeyttä ei tule vähätellä. Jokisen (2010, 48) mukaan siihen kannattaa suhtautua kirjailijan ja kustantajan välisenä kauppasopimuksena, jossa määritellään mitä myydään, millä ehdoilla ja mihin hintaan. Suomen tietokirjailijat ry:n verkkosivuilta löytyy yhdistyksen laatima suositus kustannussopimusmalliksi. Yhdistyksen lakimiehille voi myös toimittaa tarjotun kustannussopimuksen tarkistettavaksi. Yhdistys kehottaakin kustannussopimuksia solmittaessa kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- *Kuinka laajoja julkaisuoikeuksia sopimus koskee eli luovutetaanko kustantajalle oikeus painetun kirjan lisäksi myös esimerkiksi sähköiseen julkaisemiseen tai äänikirjan tekemiseen?*
- *Kannattaako joissain tilanteissa luovuttaa kustantajalle vain optio-oikeus esimerkiksi sähköisiin julkaisumuotoihin?*
- *Millä aikataululla oikeudet palautuvat tekijälle eri tilanteissa ja eri julkaisumuotojen osalta?*
- *Miten tekijänpalkkio määritellään, suoritetaanko se jokaisesta myydyistä teoskappaleesta, onko se suuruudeltaan kohtuullinen ja mitä palkkion maksamisajankohdasta sovitaan?*
- *Miten sopimuksen kilpailukieltolauseke on muotoiltu? Rajoittaako se tekijän mahdollisuutta hyödyntää ammattitaitoaan muissa yhteyksissä?*
- *Onko tekijällä oikeus hankkia alennuksella laatimaansa teosta?*
- *Mitä teoksen käännoikeuksista on sovittu? Säilyvätkö käännoikeudet tekijällä, siirtyvätkö ne kokonaisuudessaan kustantajalle vai onko tekijällä ja kustantajalla niihin rinnakkainen oikeus?*
- *Onko tekijällä oikeus irtisanoa kustannussopimus?*

Tietoa kustannussopimuksista kerättiin myös tarkentamalla kysymyksiä tuoreimman tietoteoksen kustannussopimukseen. Kysymykset käsittelivät tekijänoikeuksien luovuttamista, julkaisuoikeuksien palauttamista, erillistehtäviä ja tekijänpalkkioita. 19 vastaajaa ilmoitti, että tuorein teos on omakustanne eikä heitä ole täten sisällytetty seuraaviin taulukoihin.

Tässä kyselyssä yli puolet (58 %) vastaajista ilmoitti luovuttaneensa oikeudet vain painetun teoksen julkaisemiseen (taulukko 10). Lukema on yllättävä, sillä yleinen käsitys yhdistyksessä ei vastaa tätä tulosta. Onkin todennäköistä, että osa näistä vastaajista ei tiedä, muista tai ymmärrä mitä oikeuksia he oikeasti ovat luovuttaneet kustantajille.

Kyselyn mukaan näyttää nimittäin siltä – mikä ei ole uskottavaa –, että vuodesta 2004 niiden sopimusten määrä on vähentynyt, joissa luovutetaan kaikki mahdolliset julkaisuoikeudet kustantajille. Suomen tietokirjailijat ry:n kokemuksen mukaan kehitys on kulkenut päinvastaiseen suuntaan.

Toisaalta sähköisiä oikeuksia luovutetaan kustantajalle entistä useammin ja yhä useammin kustantajalle luovutetaan vähintäänkin optio sähköiseen julkaisuun.

Taulukon kolme alinta vastausvaihtoehtoa kertovat omalta osaltaan kustannussopimusten luonteesta. Kaikkiaan 262 vastaajaa oli rastittanut joko kohdan *"kustannussopimuksesta ei käy ilmi, mitä oikeuksia olen luovuttanut"* (7 %), *"kustannussopimus on vasta suullinen enkä muista, mitä oikeuksia olen luovuttanut"* (2 %) tai *"en osaa vastata"* (16 %). On selvää, että mikäli viimeisimmästä julkaistusta teoksesta on jo useampi vuosi, ei kustannussopimuksen yksityiskohtainen sisältö ole välttämättä kovin tuoreesti muistissa. Ristiintaulukointi *tuoreimman tietoteoksen ilmestymisvuoden* suhteen (liitetaulukko 5) ei kuitenkaan tue tätä selitystä, sillä epä tietoisia oli yhtä lailla vastikään julkaisseissa. Moni vastaaja totesi, ettei muista ulkoa kaikkia yksityiskohtia. Sopimuksen avainkohtien tulisi olla kuitenkin jokaisen kirjailijan tiedossa.

Taulukko 10. Tuoreimman tietoteoksen kustannussopimukset ja tekijänoikeudet (vastaukset sekä %, vertailu 2004)

	n	%	2004
Olen luovuttanut kustantajalle oikeudet vain painetun teoksen julkaisemiseen	610	58	67
Olen luovuttanut kustantajalle oikeudet teokseni käännöksiin	190	18	17
Kustannussopimuksessa kustantajalle on luovutettu optio teokseni sähköiseen julkaisuun	205	20	14
Olen luovuttanut kustantajalle kaikki sähköiset oikeudet	121	12	4
Olen luovuttanut kustantajalle kaikki mahdolliset julkaisu-oikeudet kaikilla mahdollisilla nykyisillä ja tulevaisuuden julkaisutavoilla	72	7	10
Sopimuksessa on erillinen maininta siitä, että kustantajalla on teoksen taloudellisten oikeuksien edelleenluovutus-oikeus	30	3	3
Sopimuksessa on erillinen maininta siitä, että kustantajalla on teoksen muuttamisoikeus (tekijältä lupaa kysymättä)	5	1	1
Kustannussopimus on muotoiltu siten, ettei siitä käy ilmi, mitä oikeuksia olen luovuttanut	76	7	8
Kustannussopimukseni on vasta suullinen enkä muista, mitä oikeuksia olen luovuttanut	22	2	2
En osaa vastata	163	16	8
Yhteensä	1496	142	-

N = 1089, puuttuvia 36 (3 %). Vastausten määrä ylittää vastanneiden määrän, koska vastaajien oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto.

Tekijän sopimuksella kustantajalle luovuttamat oikeudet ovat kustantajalla useissa tapauksissa ilman, että kustantaja enää hyödyntää teosta taloudellisesti. Suomen tietokirjailijat ry muistuttaakin, että tekijän kannattaa näissä tapauksissa pyytää oikeudet kustantajalta takaisin. Näin tekijällä on mahdollisuus hyödyntää teosta (käsikirjoitus, artikkeli, osateos) taas uudelleen haluamallaan tavalla.

Tähän kyselyyn vastanneista 30 prosenttia oli erikseen sopinut julkaisuoikeuksien palauttamisesta ja heistä joka viides (18 %) oli käyttänyt tätä oikeutta (taulukko 11). Yhdistyksen kotisivuilta löytyy valmiit lomakepohjat niin painetun teoksen kuin sähköisen julkaisun oikeuksien palauttamiseksi.

Taulukko 11. Julkaisuoikeuksien palauttaminen (vastanneet sekä %)

		n	%
Onko sovittu erikseen teoksen julkaisuoikeuksien palauttamisesta?	Kyllä	297	30
	Ei	701	70
Jos on sovittu, onko käyttänyt tätä oikeutta?	Kyllä	54	18
	Ei	243	82

N=1089, puuttuvia 91 (8 %); N=302, puuttuvia 5 (2 %)

Taulukkoon 12 on puolestaan koottu tiedot tuoreimpaan kustannussopimukseen liittyvistä erillistehtävistä. Noin puolet (58 %) vastaajista kertoi, ettei sopimukseen liittynyt mitään erillistehtäviä. Moni vastaaja kuitenkin ilmoitti hankkineensa teokseen kuvituksen, oheisaineistoja tai sopineensa teoksen päivittämisestä.

Kustantajan vastuulla on huolehtia teoksen kuvituksesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista. Tekijälle tulee suorittaa erillinen palkkio, mikäli hänen edellytetään toimittavan teoksen valmista kuva-aineistoa. (Jokinen 2010, 148.)

Kyselyn perusteella tämä ei kuitenkaan näyttäisi toteutuvan tosielämässä. Kysymykseen vastanneista 214 vastaajaa eli 22 prosenttia kertoi hankkineensa kuvituksen, mutta heistä vain joka neljäs oli saanut

kuvituksesta erillisen palkkion. Oheisaineistojen suhteen tilanne näyttää paremmalta – neljä viidestä sai tuottamastaan oheisaineistosta erillisen korvauksen. Vastaajista 10 prosenttia ilmoitti sopineensa teoksen päivittämisestä erillistä palkkiota vastaan, kun lähes yhtä moni (9 %) kertoi päivittävänsä teoksen ilman palkkiota.

Taulukko 12. Tuoreimpaan kustannussopimukseen liittyvät erillistehtävät (vastaukset sekä %)

	n	%
Olen sopinut päivittämään teokseni erillisen sopimuksen mukaan erillistä palkkiota vastaan	99	10
Olen sopinut päivittämään teokseni automaattisesti ilman eri palkkiota (myynnistä tulee sama prosenttipalkkio)	83	9
Jos en voi hoitaa päivitystä, on kustantajalla oikeus teettää päivitys muuten	60	6
Tietoteokseeni liittyy oheisaineistoja, joista kustantaja ei maksa palkkiota	32	3
Tietoteokseeni liittyy oheisaineistoja, joista on sovittu erillinen palkkio	114	12
Olen hankkinut teoksen kuvituksen ja saanut tästä erillisen palkkion	47	5
Olen hankkinut teoksen kuvituksen ilman erillistä palkkiota	165	17
Sopimukseeni ei liity erillistehtäviä	559	59
Yhteensä	1159	121

N=1089, puuttuvia 133 (12 %). Vastausten määrä ylittää vastanneiden määrän, koska vastaajien oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto.

Neljäs tuoreinta kustannussopimusta koskenut kysymys käsitteli sovitun korvauksen eli tekijänpalkkion suuruutta ja määräytymisperustetta. Joka toisella (52 %) tekijänpalkkio määräytyi ennalta sovittuna prosentuaalisena osuutena teoksen nettomyyntitulosta (taulukko 13). Suomen tietokirjailijat ry:n suosituksen mukaan kohtuullisena tekijänpalkkiona voidaan pitää 20–25 prosenttia, mikäli se lasketaan kustantajan saamasta arvonlisäverottomasta myyntihinnasta.

Vastaajien ilmoittamat luvut prosenttiosuuden määrästä olivatkin pääsääntöisesti kahdenkymmenen prosentin paikkeilla per henkilö (tai työryhmä). Osa vastaajista kertoi sopineensa progressiivisesti nousevasta tekijänpalkkiosta, jossa etukäteen sovittujen myyntitavoitteiden saavuttaminen kohottaa tekijänpalkkion prosenttia. Kyseisen palkkiomallin suosio on kasvanut viime vuosina.

Taulukko 13. Tuoreimman kustannussopimuksen tekijänpalkkio (vastanneet sekä %)

	n	%
Kustantajan saamasta nettomyyntitulosta x prosenttia	533	52
Kiinteänä euromääräisenä korvauksena jokaisesta myydystä kappaleesta	38	4
Etukäteen määriteltynä kertapalkkiona	145	14
Kirjan myynnin mukaisena palkkiona, jonka laskutapa on jokin muu kuin edelliset	44	4
Tekijänpalkkiota maksetaan tietyn myyntimäärän jälkeen, joka on x kappaletta	26	3
Tekijänpalkkiota ei makseta	91	9
En tiedä millä tavoin tekijänpalkkioni määräytyy	21	2
En osaa vastata	119	12
Yhteensä	1017	100

N=1089, puuttuvia 72 (7 %).

Prosentuaalisen tekijänpalkkion jälkeen toiseksi yleisin tapa näyttäisi olleen sopia etukäteen tietty kertapalkkio. 14 prosenttia vastaajista oli toiminut tällä tavoin uusimman teoksen kustannussopimuksessa. Tekijänpalkkion määräytyminen jonkin muun laskutavan perusteella tai vasta tietyn myyntimäärän saavuttamisen jälkeen oli huomattavasti vähäisempää.

Yhteensä 14 prosenttia vastaajista ei joko osannut vastata kysymykseen tai ei tiennyt tekijänpalkkionsa määräytymisperustetta. Valtaosa heistä kertoi vapaamuotoisissa kommentteissaan aivan ymmärrettävästi, että kustannussopimuksesta oli kulunut jo pitkä aika tai että sitä ei ollut kyselyn vastaushetkellä saatavilla. Osa kuitenkin mielsi tekijänpalkkioasiat sivuseikaksi tai jossain määrin jopa kiusallisiksi. Vaikka tietokirjoittaminen ei

olisikaan taloudellisessa mielessä kaikille jäsenille yhtä tärkeää, olisi hyvä muistaa, että jokainen jäsen voi neuvotellessaan kustannussopimuksesta ja tekijänpalkkiosta edistää yleisesti tietokirjailijoiden asemaa – esimerkiksi ottamalla keskustelussa esiin yhdistyksen suositukset.

Vaikka tässä selvityksessä ei paneuduta tietokirjailijoiden toimeentulon muodostumiseen, tarkastellaan luvun lopuksi vielä yhtä tulo muodostuksen osa-aluetta lähemmin. Vastaajilta kysyttiin, ovatko he liittyneet Sanasto ry:n lainauskorvausjärjestelmään tai tehneet Sanasto-sopimuksen.

Neljä viidestä (80 %) kysymykseen vastanneesta tietokirjailijasta on liittynyt Sanaston lainauskorvausjärjestelmään ja tehnyt myös Sanasto-sopimuksen (taulukko 14). Yleisenä tapana näyttäisikin olevan liittyä samalla kertaa molempien tekijänoikeuksia valvovan järjestelmän piiriin, sillä lähes kaikki (97 %) lainauskorvausjärjestelmään liittyneistä ilmoittivat tehneensä myös Sanasto-sopimuksen.

Taulukko 14. Sanaston lainauskorvausjärjestelmä ja Sanasto-sopimus (vastanneet sekä %)

		n	%
Olen liittynyt Sanaston lainauskorvausjärjestelmään	Kyllä	861	80
	Ei	208	20
Olen tehnyt Sanasto-sopimuksen	Kyllä	866	81
	Ei	205	19

N=1108, puuttuvia 39 (4 %); N=1108, puuttuvia 37 (3 %)

Sanasto ry on valtakunnallinen kirjailijoiden ja kääntäjien tekijänoikeuksia hallinnoiva tekijänoikeusjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää, valvoa ja hallinnoida kirjoittajien tekijänoikeuslakiin perustuvia oikeuksia Suomessa ja ulkomailla. Yhdistyksen ovat perustaneet Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen tietokirjailijat ry, Finlands svenska författareförening ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry.

Sanaston toiminta perustuu kirjallisuuden alan tekijöiden kanssa solmittavaan Sanasto-sopimukseen. Sillä tekijä voi – haluamassaan laajuudessa – siirtää tekijänoikeuksiansa valvonnan ja hallinnonin Sanastolle. Jäsenjärjestöjen jäsenet voivat solmia Sanasto-sopimuksen järjestöjensä kautta. Tekijä, joka ei ole jäsenjärjestön jäsen, voi myös solmia Sanasto-sopimuksen.

Sanasto edustaa laajalti maamme kirjallisuuden alan tekijöitä ja laajaa kirjallisuuden alan tuotantoa. Sanasto solmii teosten kollektiivikäyttöä koskevia tekijänoikeuslakiin perustuvia sopimuksia ja tilittää käytöstä suoritettut varat teosten tekijöille. Yhdistys valvoo kirjallisuuden alaan kuuluvia tekijänoikeuksia, ja se voi avustaa tekijöitä tekijänoikeusloukkauksissa ja eri jälkikäyttöyhteyksissä. Tekijänoikeuslain lähtökohtana on, että kirjallisen teoksen käyttöön on pyydettävä lupa tekijältä.

Tekijänoikeuslakiin vuonna 2007 tulleen muutoksen myötä muun muassa kirjailijoilla ja kääntäjillä on oikeus saada korvausta siitä, että heidän teoksiaan lainataan yleisistä kirjastoista. Korvaus määräytyy lainauskertojen perusteella. Sanasto hallinnoi lainauskorvausjärjestelmää tekstin alueen oikeudenomistajilta osin. Muut lainauskorvausta hallinnoivat järjestöt ovat Kopiosto (kuva) ja Teosto (musiikki).

Tekijänoikeusjärjestöt avasivat vuonna 2010 yhteisen verkkosivuston www.lainauskorvaus.fi, josta löytyy tietoa lainauskorvauksesta ja sen hakemisesta. Kirjailijat ja kääntäjät voivat ilmoittautua Sanaston järjestelmään osoitteessa <http://lainauskorvaus.sanasto.fi>.

Lähde: Jokinen H. (2010): Tietokirjailijan eväät – tekijänoikeus, sopimukset, apurahat. (2. uudistettu painos)

5.2 Kustannustoiminta

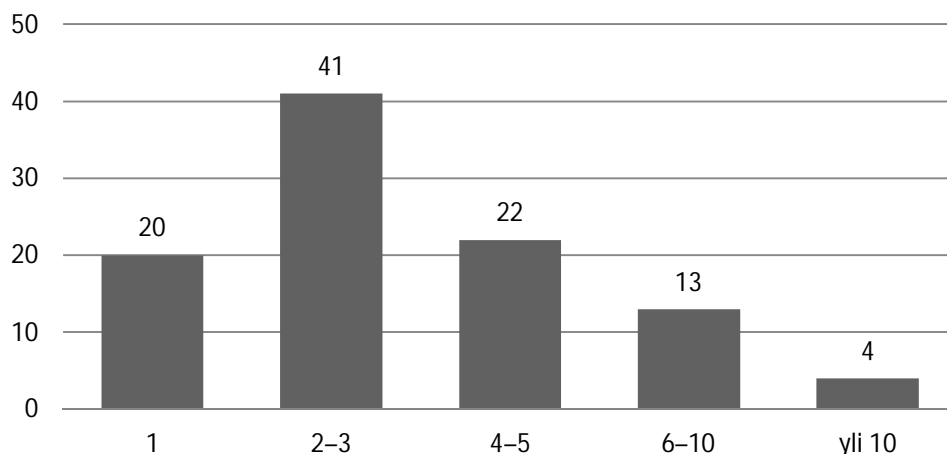
Suurin osa tietokirjoista julkaistaan kaupallisen kustantajan toimesta. Vuoden 2004 tavoin 85 prosenttia vastaajista kertoi julkaiseensa tietoteoksiaan kaupallisella kustantajalla (taulukko 15). Seuraavaksi eniten vastaajat ovat julkaisseet eri järjestöjen tai yhdistyksen kautta (29 %). Myös yliopistojulkaisujen määrä näyttäisi kasvaneen muutaman prosentin, samoin kuin valtion koulutus- ja tutkimuslaitoksilla julkaisseiden määrä. Omakustanteita kertoi tässä kyselyssä julkaiseen 15 prosenttia vastaajista – luku on lähes kaksinkertainen edelliseen selvitykseen verrattuna.

Taulukko 15. Tietoteosten kustantajatahot (vastaukset sekä %, vertailu 2004)

	n	%	2004
Kaupallinen kustantaja	943	85	85
Muu järjestö tai yhdistys	317	29	24
Yliopisto tai yliopiston laitos	302	27	23
Yksityinen yritys tai työnantaja	176	16	11
Omakustanne	164	15	8
Valtion hallinto tai valtion toimielin	129	12	11
Muu valtion koulutus- tai tutkimuslaitos	119	11	7
Kunta tai kunnallinen järjestö	105	9	8
Yhteensä	2255	204	-

Seuraavan sivun kuviosta 7 havaitaan, että 20 prosenttia kaikista tietokirjailijoista julkaisee yhden kustantajan kautta, lähes yhtä moni käyttää kahta (23 %) tai kolmea (18 %) kustantajaa. Useammalla kustantajalla julkaisu on vähäisempää, mutta ei aivan harvinaistakaan. 13 prosenttia vastaajista ilmoitti julkaiseensa 6–10 kustantajalla ja 4 prosenttia kertoi julkaiseensa jopa yli kymmenen kustantajan kautta.

Kuvio 7. Tietoteosten kustantajien lukumäärä (%)

N=1108, puuttuvia 91 (8 %)

Alla olevaan taulukkoon 16 on vielä eroteltu kustantajien määrä pääasiallisen tietokirjailijan roolin – tietokirjailija, oppikirjailija tai tutkija – mukaisesti. Taulukosta nähdään, kuinka juuri oppikirjailijoille on yleisiin tietokirjailijoihin tai tutkijoihin verrattuna tyypillisempää julkaista teoksensa yhdellä kustantajalla (40 prosenttia kaikista oppikirjailijoista). Oppikirjasarjat ja oppikirjojen vakiintuneet kustannusalan toimijat selittävät pitkälti tätä tulosta.

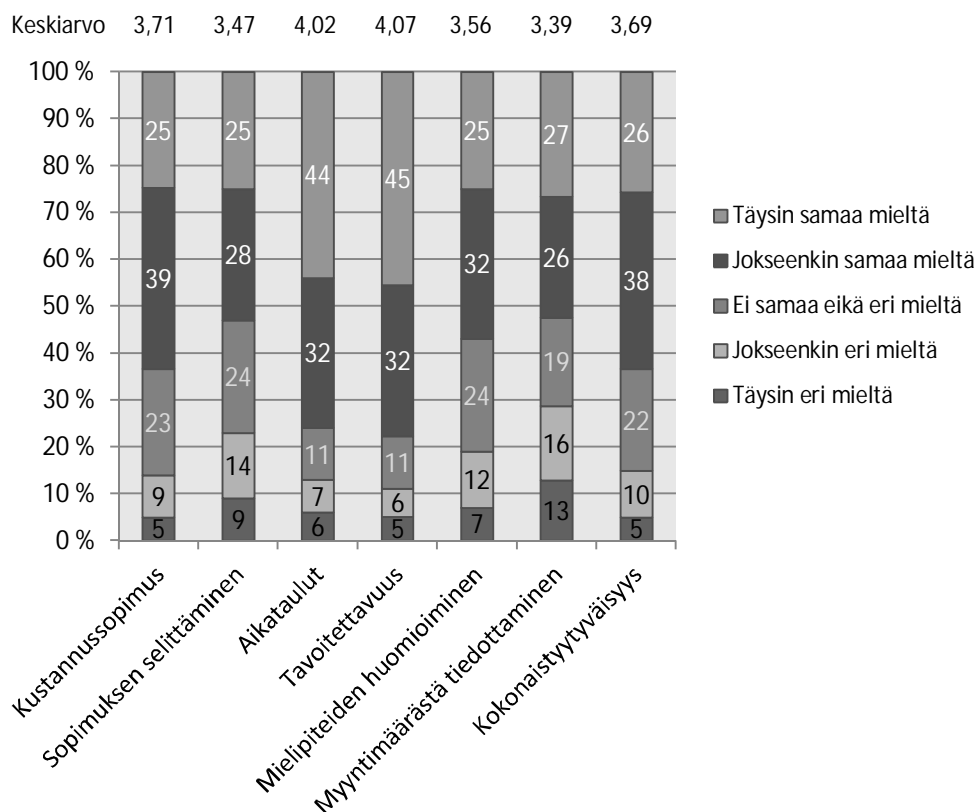
Taulukko 16. Kustantajien lukumäärä ja pääasiallinen tietokirjailijan rooli (vastanneet sekä %)

		Kustantajien lukumäärä					Yhteensä
		1	2-3	4-5	6-10	Yli 10	
Tietokirjailija	n	60	225	129	77	27	518
	%	12	43	25	15	5	100
Oppikirjailija	n	122	123	38	15	4	302
	%	40	41	13	5	1	100
Tutkija	n	15	65	58	35	13	186
	%	8	35	31	19	7	100
Yhteensä	n	197	413	225	127	44	1006
	%	20	41	22	13	4	100

N=1108, puuttuvia 102 (9 %)

Jäsenkyselyssä tiedusteltiin lisäksi tietokirjailijoiden tyytyväisyyttä pääasialliseen kustantajaan. Vain pieni osa vastaajista koki pääasiallisen kustantajan nimeämisen hankalaksi. Pääasiallisia kustantajia nimettiin varsin laajalti, joskin alan suuret toimijat kuten SanomaPro (WSOY), Otava tai SKS saivat eniten mainintoja. Vastausten perusteella tietokirjailijoiden suhde kustantajaansa näyttäisi olevan varsin hyvä.

Kuvio 8. Tyytyväisyys pääasiallisen kustantajan toimintaan ja yhteistyöhön (%)

N=1095, puuttuvia 89 (8 %)

Vastaajat saivat arvioida tyytyväisyyttään pääasialliseen kustantajaansa (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä) kuuden yksittäisen väittämän lisäksi kokonaistyytyväisyydestä. Kaikkien väittämien kohdalla vastaajat olivat selvästi tyytyväisempiä kuin tyytymättömiä. Väittämiin *kustantajan tavoitettavuudesta* sekä *aikataulujen pitävyydestä* kohdistuivat kaikkein

myönteisimmät arviot – 77 ja 76 prosenttia vastaajista oli näiden väittämien suhteen täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Myös pääasiallisen kustantajan kanssa solmittuun kustannussopimukseen oltiin yleisesti varsin tyytyväisiä. Lähinnä kahden väittämän kohdalla kustantajien toivotaan kohentavan toimintaansa. Vajaa kolmasosa vastaajista (29 %) ei ollut tyytyväinen julkaisujensa valmistus- ja myyntimäärästä tiedottamiseen. 23 prosenttia puolestaan koki, että kustannussopimuksen sisältöä ei ollut selitetty riittävän selkeästi auki. Toki täytyy muistaa, että enemmistö vastaajista oli myös näihin väittämiin täysin tai jokseenkin tyytyväinen.

Edellä esitettyjen väittämien päätteeksi kysyttiin, ovatko he viime aikoina harkinneet kustantamon vaihtoa (taulukko 17). Enemmistö niin tietokirjailijoista, oppikirjailijoista kuin tutkijoistakin vastasi kysymykseen kieltävästi. Oppikirjailijoista ainoastaan 15 prosenttia ilmoitti harkinneensa tällaista vaihtoehtoa, joskin oppikirjakustantajien pienempi lukumäärä tekee vaihtamisen tieto- tai tutkimuskirjallisuuskustantajiin verrattuna käytännössä haastavammaksi.

Taulukko 17. Onko harkinnut kustantajan vaihtoa viime aikoina (vastanneet sekä %)

		Kyllä	Ei	Yhteensä
Tietokirjailija	n	208	306	514
	%	41	59	100
Oppikirjailija	n	47	260	307
	%	15	85	100
Tutkija	n	69	113	182
	%	38	62	100
Yhteensä	n	324	679	1003
	%	30	70	100

N=1108, puuttuvia 105 (10 %)

Aiemmin taulukossa 15 esitettiin, kuinka jo 15 prosenttia vastaajista kertoi julkaisseensa tietoteoksen omakustanteena. Tämän kyselyn perusteella omakustanteen suosio näyttäisi olevan edelleen nousussa, sillä kaikista vastaajista 35 prosenttia (puuttuvia 6 %) ilmoitti joko julkaisseensa omakustanteen tai harkinneensa sitä.

5.3 Yhteenveto

- Tietokirjailijat solmivat pääasiallisesti kirjallisen kustannussopimuksen. Sopimuksen sisältö kuten oikeuksien luovuttaminen tai tekijänpalkkion määräytyminen jää kuitenkin osalta epäselväksi
- Useimmilla tietokirjailijoilla on muutama eri kustantaja, oppikirjailijoille on tyypillisempää käyttää samaa kustantajaa
- Yleisesti ottaen kustantajiin ollaan tyytyväisiä. Osa vastaajista kuitenkin koki neuvotteluasemansa kustantajien suhteen heikoksi. Yhdistys tarjoaa kustannussopimukseen kohdistuvaa neuvontaa ja mallilomakkeita jäsenilleen

6 Yhdistystoiminta

Jäsentutkimuksen viimeinen osio käsittelee Suomen tietokirjailijat ry:n jäsenten järjestäytymistä sekä yhdistystoimintaa jäsenten näkökulmasta. Jotta yhdistys pystyy jatkossakin kehittämään toimintaansa jäsenten toivomaan suuntaan, on tärkeää kerätä säännöllisin väliajoin tietoa jäsenten intresseistä.

Yhdistyksen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti koko vuosituhannen vaihteen ajan ja lähestyy nyt jo 3000 jäsenen rajapyykkiä.

Taulukko 18. Suomen tietokirjailijat ry:n jäsenyys (vastanneet sekä %)

	n	%
Olin jäsenenä jo Tietokirjailijain liitossa (perustettu v. 1961) tai Oppikirjantekijät ry:ssä (perustettu v. 1972)	122	11
1980-luvulta	110	10
1990-luvulta	262	24
2000-luvulta	396	36
2010-luvulta lähtien	195	18
Yhteensä	1085	100

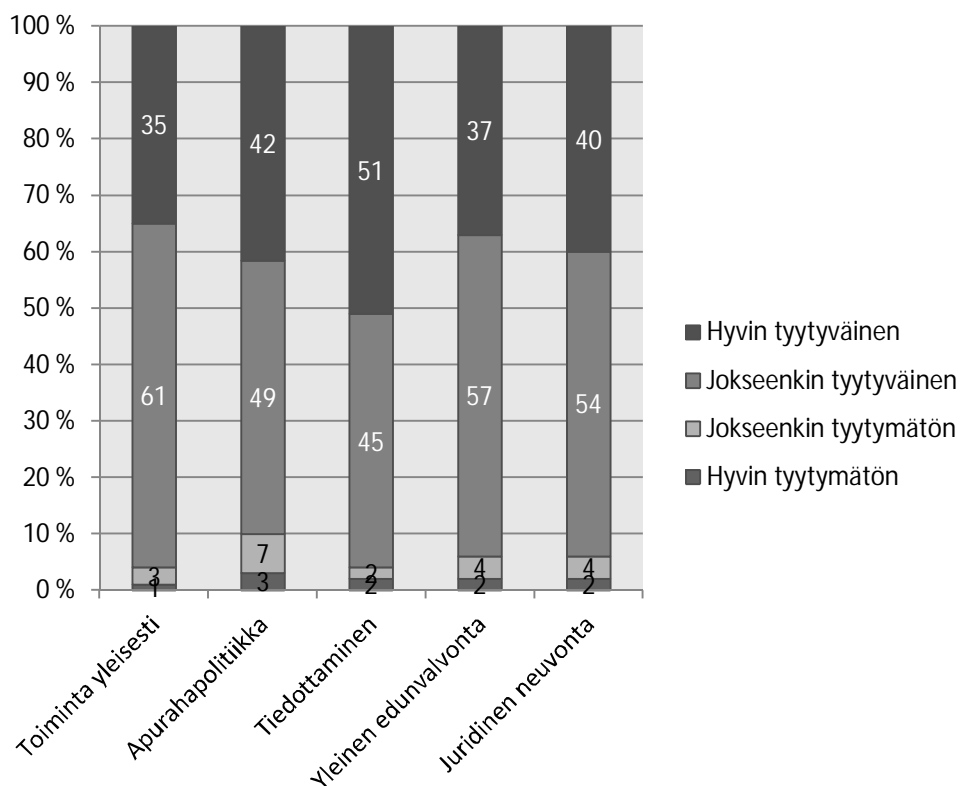
N=1108, puuttuvia 23 (2 %)

Taulukosta 18 havaitaan, että yli puolet (54 %) tähän kyselyyn vastanneista on tullut Suomen tietokirjailijat ry:n jäseneksi 2000-luvun aikana. Varsinkin 2010-luvulta lähtien jäsenrekrytointi näyttää olleen varsin vilkasta, ja myös aktiivisuus jäsenkyselyä kohtaan on ollut kiitettävän suurta. Joka viides kyselyyn vastannut on ehtinyt olla yhdistyksen jäsenenä vasta muutaman vuoden. Sen sijaan joka kymmenes jäsen on ollut mukana yhdistystoiminnassa jo joko Tietokirjailijain liitossa tai Oppikirjantekijät ry:ssä ja on siten todellinen tietokirjailijayhdistyksen veteraani – joskin hyvin aktiivinen sellainen.

6.1 Tyytyväisyys yhdistystoimintaan

Jäsenkyselyn lopuksi tiedusteltiin jäsenten tyytyväisyyttä yhdistyksen toimintaan ja mielipiteitä yhdistystoiminnan painopisteistä. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta yhdistyksen toimintaan oltiin hyvin tyytyväisiä (kuvio 9).

Kuvio 9. Tyytyväisyys yhdistyksen toimintaan (%)²

Vastaajien tyytyväisyyttä arvioitiin viiden kohdan kautta – toiminta yleisesti, apurahapolitiikka, tiedottaminen, yleinen edunvalvonta ja juridinen neuvonta. Kaikkien viiden toimintamuodon kohdalla yhdeksän vastaajaa

² Toiminta yleisesti: n=926, puuttuvia 182, keskiarvo 3,30; Apurahapolitiikka: n=914, puuttuvia 194, ka. 3,30; Tiedottaminen: n=1024, puuttuvia 84, ka. 3,46; Yleinen edunvalvonta: n=853, puuttuvia 255, ka. 3,30; Juridinen neuvonta: n=558, puuttuvia 550, ka. 3,32.

kymmenestä koki olevansa melko tai hyvin tyytyväinen yhdistyksen toimintaan. Kaikkein tyytyväisintä oltiin kenties hieman yllättäen tiedottamiseen, sillä varsin usein erilaisissa organisaatioiden henkilöstökyselyissä juuri tiedotus saa osakseen monesti kritiikkiä. Yhdistyksen tiedotuksesta vastaaville henkilöille välittyä taten tämänkin selvityksen välityksellä varmasti ansaitut kiitokset. Tyytymättömyys oli aavistuksen korkeampaa yhdistyksen apurahapolitiikan kohdalla, mutta kielteistä kantaa edusti tällöinkin vain 10 prosenttia vastanneista. Reilut puolet vastaajista (550 vastaajaa) ei osannut sanoa mielipidettään juridisen neuvonnan tasosta – ilmeisesti tästä ei heillä ollut omakohtaista kokemusta.

6.2 Toiminnan painopisteet

Yhdistyksen kotisivujen esittelytekstissä mainitaan, että ”Suomen tietokirjailijat ry on maamme suurin kirjailijajärjestö. Se on tietokirjailijoiden kulttuuri-, ammatti- ja edunvalvontajärjestö.” Kun vastaajilta kysyttiin yhdistyksen toiminnan tärkeimpiä painopisteitä, nousivatkin juuri edunvalvontateemat kärkipäähän. Ehdottomasti tärkeimmäksi tehtäväksi koettiin kuitenkin yhdistyksen kautta jaettavien *apurahojen myöntäminen*.

Suomen tietokirjailijat ry jakaa vuosittain noin 2 miljoonaa euroa apurahoina tieto- ja oppikirjailijoille. Kaiken kaikkiaan 946 vastaajaa nosti apurahojen myöntämisen viiden tärkeimmän toimintamuodon joukkoon. Näistä 394 vastaajaa koki apurahat kaikkein tärkeimmäksi toimintamuodoksi (taulukko 19). Vastaajat saivat valita 28 vastausvaihtoehdosta (sisältäen vaihtoehdon *jokin muu, mikä?*) mielestään viisi tärkeintä yhdistyksen toimintamuotoa. Valitut toimintamuodot ohjeistettiin asettamaan vielä tärkeysjärjestykseen (1=merkittävin, 5=viidenneksi merkittävin)³.

Edunvalvontaan ja kirjoittamisen taloudellisten edellytysten turvaamiseen kohdistuvat teemat (mm. *tekijänoikeuksien valvonta, kirjastoapurahajärjestelmän kehittäminen, yleinen edunvalvonta*) koettiin

³ Osalla vastaajista lisäohjeistus tärkeysjärjestyksestä oli jäänyt huomioimatta ja kaikki 5 valittua oli saatettu merkitä numerolla 1 tärkeimmäksi.

Taulukko 19. Yhdistyksen tärkeimmät toimintamuodot (vastaukset sekä %, 1.-sijojen lukumäärä)

Toimintamuodot	n (mainintoja yhteensä)	% kaikista vastauksista	n 1.-sijat
Apurahojen myöntäminen	946	13	394
Tekijänoikeuksien valvonta	580	8	108
Kustannussopimusneuvonta	536	7	72
Kirjastoapurahajärjestelmän kehittäminen	511	7	70
Yleinen edunvalvonta	445	6	96
Tietokirjallisuuden tunnettuuden lisääminen	340	5	38
Jäsentiedotteen julkaiseminen	337	5	37
Tietokirjailijaidentiteetin vahvistaminen	293	4	40
Ammatinharjoittamiseen liittyvä toiminta	292	4	68
Oikeusapu	272	4	42
Aluetoiminta	235	3	29
Tietokirja-alan yleinen seuranta	215	3	25
Kirjoittajakoulutus	193	3	26
Kirjatapahtumiin osallistuminen	192	3	21
Jäsenkoulutus	187	3	16
Palkkiota koskeva neuvonta	184	3	19
Asiantuntijarekisterin ylläpito	172	2	11
Virkistystoiminta	171	2	13
Työsopimuksia koskeva neuvonta	163	2	16
Palkintojen jakaminen	157	2	12
Yhdistyksen omien, jäsenistölle jaettavien kirjojen ja oppaiden julkaiseminen	147	2	11
Oikeuksien lisensoinnin kehittäminen	135	2	14
Kirjailijajärjestöjen yhteistyö	131	2	10
Kansainvälinen yhteistyö	130	2	11
Yhdistyksen kotisivujen ylläpito	124	2	12
Työtilojen järjestäminen	120	2	15
Tiedottaminen sosiaalisessa mediassa	111	2	6
Jokin muu	22	0	5
Yhteensä	7341	100	1237

apurahojen myöntämisen jälkeen seuraavaksi merkittävimmiksi toimintamuodoiksi. Annetuista yksittäisistä vastausvaihtoehdoista *tekijänoikeuksien valvonta* nähtiin yhdistyksen toiseksi tärkeimmäksi

tehtäväksi niin yhteenlaskettujen mainintojen määrässä (580) kuin ykkössijojen osalta (108).

Ammatinharjoittamiseen ja sopimusten solmimiseen suunnattu neuvonta-apu on kolmas tärkeäksi nostettu toimintamuoto. Tähän kategoriaan voidaan laskea *kustannussopimusneuvonnan* (536 mainintaa, 72 1.-sijaa) lisäksi kohdat *oikeusapu, palkkiota koskeva neuvonta sekä työsopimuksia koskeva neuvonta*.

Viisi tärkeintä toimintamuotoa ei eronnut ikäryhmittäin tarkasteltuna (liitetaulukko 7). Niin ikään tietokirjailijan pääasiallisen roolin (tietokirjailijat, oppikirjailijat ja tutkijat) mukaan tarkasteltuna jakaumat olivat suhteellisen identtiset. Ainoastaan yli 70-vuotiaissa *jäsentiedotteen julkaiseminen* mahtui viiden eniten mainintoja saaneen toimintamuodon joukkoon. Huomioitavaa silti on, että kaikki toimintamuodot saivat kannatusta osakseen, myös ensimmäisiä sijoja. Tiedotukseen liittyvistä toimintamuodoista juuri jäsentiedote koettiin tärkeimmäksi.

6.3 Yhteenveto

- Jäsenistön tyytyväisyys yhdistyksen toimintaa kohtaan suurta
- Apurahojen jakaminen, edunvalvonta ja kustannussopimukseen kohdistuva neuvonta koetaan yhdistyksen tärkeimmiksi toiminnan painopisteiksi

7 Lopuksi

Vuonna 1983 perustettu Suomen tietokirjailijat ry täyttää keväällä 2013 pyöreät 30 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi teetetyin jäsentutkimuksen havainnot osoittavat sanonnan ”kolmenkymppin kriisistä” paikkansapitämättömäksi. Päinvastoin, yhdistys vaikuttaa varsin elinvoimaiselta. Se on kulkenut pitkän, mutta päämäärätietoisin tien vakiinnuttaakseen asemansa maan tärkeimpänä tietokirjailijoiden edunvalvontaorganisaationa.

Yhdistyksen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti ja lähestyy kohta 3000 jäsenen virstanpylvästä. Naistietokirjailijoiden osuus näyttää viime vuosina kasvaneen miehiä hieman nopeammin varsinkin alle 50-vuotiaissa jäsenissä. Tietokirjailijoiden keski-ikä nousu lähelle 60 vuoden ikää onkin kenties yksi keskeinen haaste yhdistyksen lähitulevaisuudessa – millä tavoin uusia, myös nuorempia jäseniä saadaan mukaan yhdistyksen toimintaan ja minkälaisia uusia toimintamuotoja seuraava sukupolvi yhdistykseltä toivoo?

Kukin jäsen voi itse edistää omissa verkostoissaan yhdistyksen tunnettuutta ja kenties löytää yhdistykselle uusia jäseniä. Tärkeintä kuitenkin on, että yhdistys jatkaa tinkimätöntä työtä tietokirjailijoiden edunvalvonnan kehittämiseksi. Kun yhdistys koetaan omaksi ja sen toiminta arvokkaaksi, näyttää sen tulevaisuuskin hyvältä. On tärkeää kuunnella jäsenten ääntä ja kerätä tietoa muun muassa tämänkin tyyppisten jäsentutkimusten avulla.

Tähän jäsenkyselyyn vastanneet tietokirjailijat olivat valtaosin tyytyväisiä yhdistyksen toimintaan. Niin edunvalvonta, neuvonta kuin tiedottaminenkin saivat osakseen pääsääntöisesti myönteisen vastaanoton. Apurahojen jakaminen koettiin kiistatta yhdistyksen tärkeimmäksi toimintamuodoksi. Yhdistys jakaakin vuosittain noin kahden miljoonan edestä apurahoja tietokirjoittamiseen. Edunvalvontatehtävät koettiin yhtä lailla toimintamuotojen keskiöön, samoin kuin kustannussopimusten laatimisessa neuvominen. Näiden tehtävien varaan on hyvä jatkossakin toimia.

Kirjallisuuden sähköisestä vallankumouksesta on puhuttu jo vuosia. Lukijoiden käyttötottumuksia uuden teknologian murroksessa on vielä täsmällisesti hankala ennakoida. Viitteitä suunnasta kuitenkin on – maan suurimmat sanomalehdet ovat panostaneet viime vuosina vahvasti sähköiseen julkaisuun ja etenkin nuorille sukupolville verkossa toimiminen on jo arkipäiväistä. Taulutietokoneiden myynti on ollut kasvussa. Perinteinen painettu teos ei vielä lähivuosina näytä menettävän asemaansa suosituimpana julkaisumuotona, mutta sähköiset julkaisut tulevat väistämättä painetun kirjan rinnalle.

Teknologiamurroksen merkitys etenkin kustannussopimuksia laadittaessa on syytä ottaa vakavasti. Enemmistö vastaajista koki kirjailijan neuvotteluaseman parantuneen viime vuosikymmeninä. Osalla vastaajista oli kuitenkin esittää jokin mieleen painunut negatiivinen kokemus kustannussopimusneuvotteluista – osan mielestä kyse ei edes ole todellisesta neuvottelutilanteesta.

Juuri tässä kohtaa yhdistyksen vankka kokemus neuvonta- ja edunvalvontapalveluista toimii jäsentensä eduksi. Yhdistyksen suositukset on kirjattu yhdistyksen kotisivuille ja ovat sieltä kaikkien luettavissa. Yksityiskohtaisissa kysymyksissä tietokirjailija voi kääntyä myös yhdistyksen henkilöstön puoleen – 30 vuoden kokemuksella.

Lähteet

- Ekholm, Kai & Repo, Yrjö (2010): Kirja tienhaarassa: Vuonna 2020. Helsinki: Gaudeamus.
- Grönlund, M. & Pönni, V. (2013 painossa): Mitä tietokirjailija tienaa? Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry.
- Jokinen, Heikki (2010): Tietokirjailijan eväät: Tekijänoikeus, sopimukset, apurahat. 2. uudistettu painos. Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry.
- Kalalahti, Mira (2004): Asiantuntijakirjailijat: Suomen tietokirjailijoiden jäsentutkimus 2004. Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry.
- Koulutustilastot 2012. Tilastokeskus
- Leino-Kaukiainen, Pirkko (2003): Tiedon taitajat: Suomen tietokirjailijat ry:n historia. Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry.
- Linko, Maaria (2010): Asiantuntija vai julkkis? Tietokirjallisuus ja tietokirjailijat mediassa. Helsinki: Suomen tietokirjailijat ry.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Tuoreimman tietoteoksen julkaisuvuosi (vastanneet sekä %, vertailu 2004)

Liitetaulukko 2. Tuoreimman tietoteoksen julkaisuvuosi ikäryhmittäin (vastanneet sekä %)

Liitetaulukko 3. Tietokirjoittajien toimiminen muissa julkaisu- ja toimitustehtävissä, myös lehtityössä (vastaukset sekä %)

Liitetaulukko 4. Tietokirjailijoiden teosten käännökset (vastaukset, vertailu 2004)

Liitetaulukko 5. Tuoreimman tietoteoksen kustannussopimuksesta suhteessa teoksen ilmestymisvuoteen (vastanneet sekä %)

Liitetaulukko 6. Vastaajien (yksin tai yhteistyössä) julkaisemien tietoteosten kokonaismäärä (vastaukset)

Liitetaulukko 7. Yhdistyksen 5 tärkeintä toimintamuotoa ikäryhmittäin (vastaukset)

Liitetaulukko 8. Tietoteosten julkaisumäärä ja kustantajataho (vastaukset sekä %)

Liitetaulukko 9. Tietoteosten julkaisu yksin tai yhteistyössä (vastaukset sekä %)

Liitekuviot

Liitekuvio 1. Esikoistietokirjan julkaisuikä (% , vertailu 2004)

Liitekuvio 2. Tietokirjailijoiden kirjoittajauran pituus (%)

Liitetaulukko 1. Tuoreimman tietoteoksen julkaisuvuosi (vastanneet sekä %, vertailu 2004)

		n	%	2004	%
Julkaisuvuosi	2012	447	41	(v. 2003)	46
	2011	204	19	(v. 2002)	20
	2010	139	13	(v. 2001)	10
	2009	94	9	(v. 2000)	6
	2008–2000	167	15	(1990-IIa)	13
	Aiemmin	47	4	(Aiemmin)	3
Yhteensä		1098	100		100

N=1108, puuttuvia 10 (1 %)

Liitetaulukko 2. Tuoreimman tietoteoksen julkaisuvuosi ikäryhmittäin (vastanneet sekä %)

		Alle 40- vuotiaat	40–49	50–59	60–69	Yli 70- vuotiaat	Yhteensä
2012	n	33	85	132	129	68	447
	%	37	45	47	38	34	41
2011	n	20	44	51	66	23	204
	%	22	23	18	20	12	19
2010	n	11	28	32	40	28	139
	%	12	15	11	12	14	13
2009	n	12	11	27	28	15	93
	%	13	6	10	8	8	9
2008– 2000	n	13	19	32	59	44	167
	%	14	10	11	18	22	15
Aiemmin	n	-	-	8	16	21	45
	%	-	-	3	5	11	4
Yhteensä	n	89	187	282	338	199	1095
	%	100	100	100	100	100	100

N=1108, puuttuvia 13 (1 %)

Liitetaulukko 3. Tietokirjoittajien toimiminen muissa julkaisu- ja toimitustehtävissä, myös lehtityössä (vastaukset sekä %)

	Vastanneet	% vastanneista	2004
Toimittaja/toimitussihteeri	527	48	43
Päätoimittaja	290	26	26
Kääntäjä	182	16	14
Valokuvaaja	166	15	12
Taiteija	127	11	10
Kustantaja	111	10	9
Markkinoija	76	7	8
Graafinen suunnittelija	60	5	5
Toimituskunnan jäsen	17	2	2
Kolumnisti	7	1	-
Kustanustoimittaja	6	1	-
Yhteensä	1569	142	129

N = 1108, puuttuvia

Liitetaulukko 4. Tietokirjailijoiden teosten käännökset (vastaukset, vertailu 2004)

	Vastauksia	2004		Vastauksia	2004
Ruotsi	247	332	Indonesia	3	1
Englanti	205	214	Flaami	3	-
Eesti	63	68	Farsi	2	-
Saksa	46	64	Udmurtti	2	1
Venäjä	41	59	Islanti	2	-
Ranska	24	24	Bulgaria	2	-
Saame	17	15	Kreikka	2	2
Japani	15	9	Arabia	1	-
Norja	13	26	Mari	1	-
Italia	13	8	Malaiji	1	-
Unkari	9	9	Fidzi	1	-
Liettua	8	3	Filippino	1	-
Korea	8	-	Swahili	1	1
Espanja	8	9	Nepali	1	1
Latvia	7	10	Turkki	1	-
Portugali	7	2	Kurdi	1	-
Tanska	7	6	Sloveeni	1	2
Puola	7	6	Tsekki	1	-
Kiina	7	5	Romania	1	-
Hollanti	6	6	Serbia	1	1
Yhteensä				787	885

Liitetaulukko 5. Tuoreimman tietoteoksen kustannussopimuksesta suhteessa teoksen ilmestymisvuoteen (vastanneet sekä %)

	Kustannussopimus on muotoiltu siten, ettei siitä käy ilmi, mitä oikeuksia olen luovuttanut		Kustannussopimukseni on vasta suullinen enkä muista, mitä oikeuksia olen luovuttanut		En osaa vastata	
	n	%	n	%	n	%
Vuonna 2012	33	43	10	46	54	34
2011	14	18	1	5	27	17
2010	8	11	4	18	24	15
2009	8	11	1	5	13	8
2000–2008	12	16	5	23	23	15
Aiemmin	1	1	1	5	18	11
Yhteensä	76	100	22	100	159	100

Liitetaulukko 6. Vastaajien (yksin tai yhteistyössä) julkaisemien tietoteosten kokonaismäärä (vastaukset)

	Julkaisut (kpl)
Painettuja kirjoja	13364
Artikkeleita kokoomateoksissa	11447
Pienpainatteita	2114
Audiovisuaalisia teoksia (mm. dvd, cd, äänikirja)	1164
Sähköisiä julkaisuja (mm. e-kirjoja, verkkojulkaisuja)	1944

Liitetaulukko 7. Yhdistyksen 5 tärkeintä toimintamuotoa ikäryhmittäin (vastaukset)

Alle 40-vuotiaat		n
1.	Apurahat	80
2.	Kustannussopimus	54
3.	Tekijänoikeudet	43
4.	Yleinen edunvalvonta	39
5.	Kirjastoapurahajärjestelmä	33
40–49-vuotiaat		n
1.	Apurahat	166
2.	Kustannussopimus	110
3.	Tekijänoikeudet	101
4.	Kirjastoapurahajärjestelmä	86
5.	Yleinen edunvalvonta	75
50–59-vuotiaat		n
1.	Apurahat	247
2.	Tekijänoikeudet	164
3.	Kustannussopimus	137
4.	Kirjastoapurahajärjestelmä	134
5.	Yleinen edunvalvonta	115
60–69-vuotiaat		n
1.	Apurahat	300
2.	Tekijänoikeudet	175
3.	Kirjastoapurahajärjestelmä	161
4.	Kustannussopimus	159
5.	Yleinen edunvalvonta	140
Yli 70-vuotiaat		n
1.	Apurahat	152
2.	Tekijänoikeudet	97
3.	Kirjastoapurahajärjestelmä	96
4.	Jäsentiedote	83
5.	Kustannussopimus	76

Liitetaulukko 8. Tietoteosten julkaisumäärä ja kustantajataho (vastaukset sekä %)

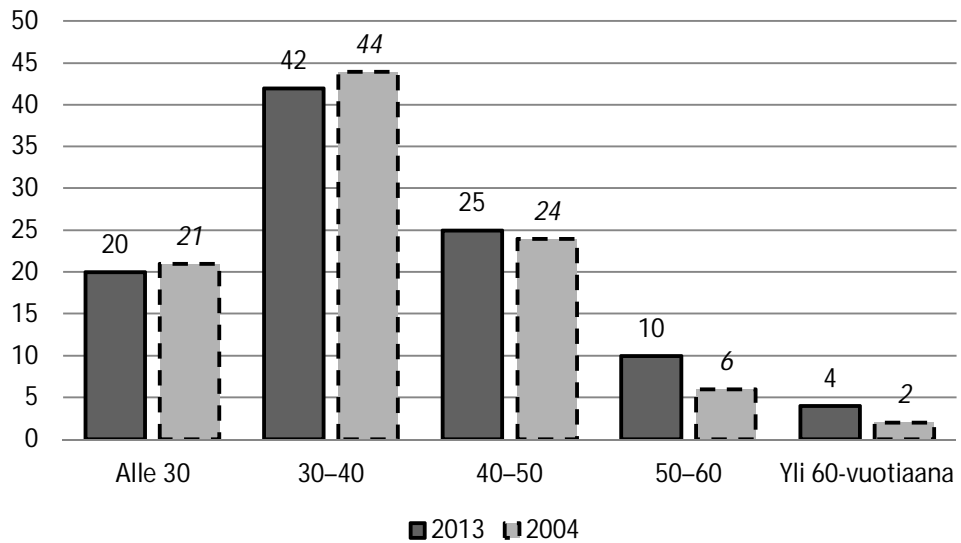
	Julkaistujen teosten kappalemäärä					Yhteensä
	1–4 teosta	5–9	10–19	20–39	Yli 40 teosta	
Kaupallinen kustantaja	454 48 %	222 24 %	158 17 %	65 7 %	44 5 %	943 100 %
Yliopisto tai yliopiston laitos	240 80 %	37 12 %	15 5 %	6 2 %	4 1 %	302 100 %
Muu valtion koulutus- tai tutkimuslaitos	93 79 %	14 12 %	8 7 %	2 2 %	1 1 %	118 100 %
Valtion hallinto tai valtion toimielin	101 79 %	19 15 %	8 6 %	0 0 %	0 0 %	128 100 %
Yksityinen yritys tai työnantaja	126 72 %	32 18 %	13 7 %	1 1 %	3 2 %	175 100 %
Kunta tai kunnallinen järjestö	81 77 %	16 15 %	5 5 %	2 2 %	1 1 %	105 100 %
Muu järjestö tai yhdistys	234 74 %	40 13 %	24 8 %	13 4 %	4 1 %	315 100 %
Omakustanne	138 85 %	16 10 %	6 4 %	3 2 %	0 0 %	163 100 %
Yhteensä	1467 65 %	396 18 %	237 11 %	92 4 %	57 3 %	2249 100 %

Liitetaulukko 9. Tietoteosten julkaisu yksin tai yhteistyössä (vastaukset sekä %)

	Kustannettujen nimikkeiden kappalemäärä					Yhteensä
	1–4	5–9	10–19	20–39	Yli 40	
Painettuja kirjoja	331 31 %	314 29 %	257 24 %	108 10 %	60 6 %	1070 100 %
Artikkeleita kokoomateoksissa	259 39 %	141 21 %	116 18 %	77 12 %	68 10 %	661 100 %
Pienpainatteita	140 59 %	49 21 %	21 9 %	16 7 %	10 4 %	236 100 %
Audiovisuaalisia teoksia (mm. dvd, cd, äänikirja)	136 67 %	32 16 %	23 11 %	9 5 %	2 1 %	202 100 %
Sähköisiä julkaisuja (e-kirjoja, verkkojulkaisuja)	245 72 %	47 14 %	30 9 %	12 4 %	8 2 %	342 100 %
Yhteensä	1111 44 %	583 23 %	447 18 %	222 9 %	148 6 %	2511 100 %

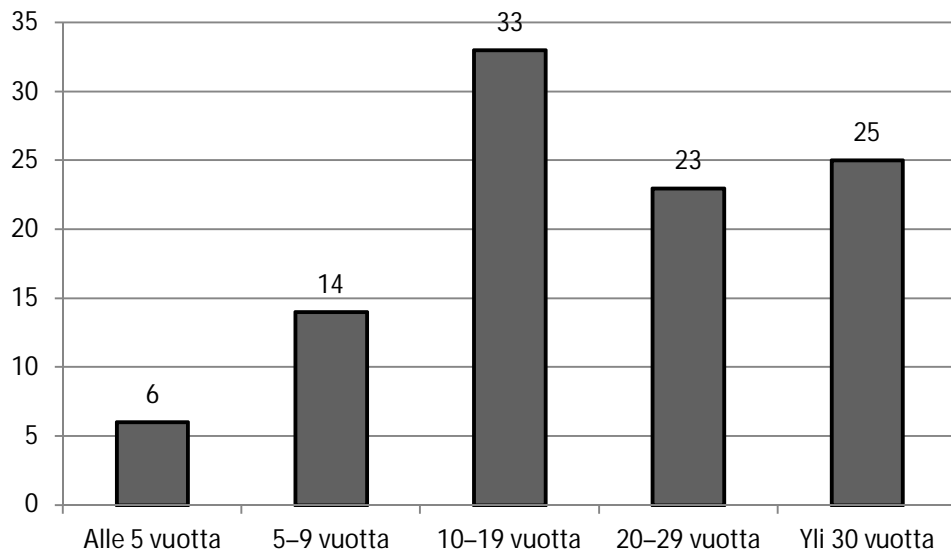
Taulukon luvut eivät sisällä tieteellisiä artikkeleita, toimitustöitä tai lehtiartikkeleita

Liitekuvio 1. Esikoistietokirjan julkaisuikä (% , vertailu 2004)

N=1108, puuttuvia 64 (6 %)

Liitekuvio 2. Tietokirjailijoiden kirjoittajauran pituus (%)

N=1108, puuttuvia 88 (8 %)

OSA I Taustatietoja

1.1. Sukupuoli 1 nainen 2 mies **1.2. Syntymävuosi** _____

1.3. Asuinpaikka (yhdistyksen aluetoiminnan mukaisesti)

1 Etelä- ja Keski-Pohjanmaa	6 Lappi	11 Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu
2 Etelä-Savo	7 Lounais-Suomi	12 Pohjois-Savo
3 Kaakonkulma	8 Päijät-Häme	13 Uusimaa
4 Kanta-Häme	9 Pirkanmaa	14 ulkomaat
5 Keski-Suomi	10 Pohjois-Karjala	

1.4. Koulutusaste (sulkeissa esimerkkejä; valitse vain korkein koulutustaso tai – jos sinulla on useampia eri alojen tutkintoja – useampi vaihtoehto)

- 1 perusaste (kansa-, kansalais-, peruskoulu)
- 2 keskiaste (ylioppilas, ammatillinen perustutkinto, esim. sähköasentaja, puutarhuri)
- 3 alin korkea-aste (ent. opistoaste, esim. merkonomi, tekniikko, sairaanhoitaja)
- 4 alempi korkeakouluaste (AMK- ja alemmat korkeakoulututkinnot, esim. insinööri, HuK, ekonomi)
- 5 ylempi korkeakouluaste (maisteri, diplomi-insinööri, lääkäri)
- 6 tutkijakoulutusaste (lisensiaatin tai tohtorin tutkinto)
- 7 muu, mikä: _____
- 8 Minulla on useamman alan tutkintoja, lukumäärä: _____

1.5. Koulutusala (valitse yksi tai – jos sinulla on useampia eri alojen tutkintoja – useampi vaihtoehto)

1 kasvatustieteellinen tai opettajankoulutus	9 tekniikan koulutus
2 humanistinen koulutus	10 maa- ja metsätalousalan koulutus
3 teologinen koulutus	11 terveys- ja sosiaalian koulutus
4 taidealan koulutus	12 palvelualojen koulutus
5 kaupallinen koulutus	13 yleissivistävä koulutus (esim. lukio tai peruskoulu)
6 yhteiskuntatieteellinen koulutus	14 muu koulutusala, mikä: _____
7 oikeustieteellinen koulutus	
8 luonnontieteellinen koulutus	

1.6. Kirjoittajakoulutus

- 1 Olen saanut ammatti- tai korkeakouluopintoihin liittyvää kirjoittajakoulutusta.
- 2 Minulla on muuta kirjoittajakoulutusta, mitä: _____
- 3 Minulla ei ole kirjoittajakoulutusta.

1.7. Tietokirjailijan toimintani luonne (valitse vain yksi vaihtoehto)

- 1 freelancer
- 2 minulla on päätoimi ja tietokirjani liittyvät kiinteästi sen alueeseen
- 3 minulla on päätoimi, mutta kirjoitan tietokirjoja aivan muulta alalta
- 4 olen eläkkeellä
- 5 jokin muu, mikä: _____

1.8. Ammatti

1 Vuoden 2012 aikana toimin tietokirjoittamisen lisäksi seuraavassa ammatissa:

2 En toiminut muussa ammatissa vuoden 2012 aikana.

1.9. Pääasiallinen tietokirjailijan roolini on (valitse yksi)

- 1 tietokirjailija (yleisten tietokirjojen ja tiedekirjojen tekijä)
- 2 oppikirjailija (oppikirjojen ja -materiaalien tekijä)
- 3 tutkija (tutkimusmonografioiden ja -artikkelien tekijä)

1.10. Muita kirjoittajan roolejani ovat (voit valita useita)

1 tietokirjailija
(yleisten tietokirjojen ja tiedekirjojen tekijä)	6 käsikirjoittaja
2 oppikirjailija
(oppikirjojen ja -materiaalien tekijä)	7 mielipidekirjojen/pamflettien kirjoittaja
3 tutkija
(tutkimusmonografioiden ja -artikkelien tekijä)	8 journalisti, toimittaja
4 sanakirjantekijä, ensyklopedisti	9 kriitikko
5 esseisti, pakinoitsija	10 kustannustoimittaja, editoija
	11 kaunokirjailija
	12 kääntäjä
	13 jokin muu,
mikä: _____

1.11. Tiedonalat, joilta tietokirjojani on ilmestynyt (valitse sopivat vaihtoehdot)

1 ATK, tietotekniikka	14 kielitieteet, kielenopetus	27 oikeustiede, lakitieto
2 biologia, bioteknologia, ympäristötieto	15 kotitalous, keittokirjat	28 psykologia, ihmissuhdetaidot
3 elokuva, teatteri, tanssitaide	16 kulttuuri- ja perinnetieto	29 sosiaalipolitiikka, sosiologia
4 elämäkerta, henkilöhistoria	17 kuvataiteet, arkkitehtuuri	30 taloustieto, organisaatiotieto, työelämä
5 esse	18 liikenne, liikennevälineet	31 tekniikka, teknologia
6 estetiikka, kirjallisuuden tutkimus	19 lääke- ja hoitotiede, terveystieto	32 teologia, uskontotiede, elämäkatsomustieto
7 geologia, geofysiikka	20 maantiede	33 tilastotiede
8 filosofia, logiikka	21 maatalous- ja metsätieteet	34 urheilu, liikunta, ulkoilu
9 fysiikka, tähtitiede	22 matematiikka	35 viestintä, mediat
10 historia, arkeologia	23 matkailu, matkakuvaukset	36 yhteiskunta, valtio-oppi, politiikka
11 kalastus, metsästys, retkeily	24 mielipide, pamfletti	37 äidinkieli, kirjallisuus
12 kasvatustiede, opetusala	25 muistelmat	38 harrasteet, mikä:
_____
13 kemia, biokemia	26 musiikki	39 muu, mikä:
_____

OSA II Julkaiseminen

2.1. Olen tekijänä julkaissut yksin tai yhteistyössä tietoteoksia seuraavasti (valitse oikeat vaihtoehdot ja merkitse teosnimikkeiden noin-määrät, ei toimitustöitä)

- 1 painettuja kirjoja _____ nimikettä
2 artikkeleita kokoomateoksissa _____ teoksessa
3 pienpainatteita _____ nimikettä
4 audiovisuaalisia teoksia (esim. dvd, cd, video, äänikirja) _____ teosta
5 sähköisiä julkaisuja (esim. e-kirjoja, online- tai verkkojulkaisuja) _____ julkaisua, täsmennä minkälaisia julkaisuja: _____
6 muita julkaisuja _____ julkaisua, täsmennä minkälaisia julkaisuja: _____

2.2. Teoksiani on kustantanut (täydennä kustannettujen teosten kappalemäärä)

- 1 kaupallinen kustantaja _____ nimikettä
2 yliopisto tai yliopiston laitos _____ nimikettä
3 muu valtion koulutus- tai tutkimuslaitos _____ nimikettä
4 valtion hallinto tai valtion toimitus _____ nimikettä
5 yksityinen yritys tai työnantaja _____ nimikettä
6 kunta tai kunnallinen järjestö _____ nimikettä
7 muu järjestö tai yhdistys _____ nimikettä
8 minä itse omakustanteina _____ nimikettä
9 muulla tavoin _____ nimikettä,
Täsmennä millä tavoin kustannettuja _____

2.3. Tietoteoksiani on julkaistu käännoksinä

- 1 ruotsiksi (tai suomeksi, jos alkuperäisteos ruotsiksi)
2 englanniksi
3 muilla kielillä, millä: _____
4 teoksiani ei ole käännetty

2.4. Ensimmäinen tietoteokseni ilmestyi, kun olin _____ -vuotias.

2.5. Tuoreimman tietoteokseni ilmestymisvuosi

- 1 2012 2 2011 3 2010 4 2009 5 2000–2008 6 aiemmin

2.6. Olen lisäksi toiminut julkaisu- ja toimitustehtävissä (myös lehtityö)

- 1 päätoimittajana 4 valokuvaajana 7 kustantajana
2 toimittajana/toimitussihteerinä 5 graafisena suunnittelijana 8 kääntäjänä
3 taittajana 6 markkinoijana 9 muu, mikä: _____

OSA III Kustannussopimukset ja kustantajat

3.1. Kustannus- ja työsopimukset (valitse yksi vaihtoehto)

- 1 Olen tehnyt useimmista tai kaikista teoksistani kirjallisen kustannussopimuksen.
- 2 Olen sopinut kustantamisesta yleensä vain suullisesti.
- 3 Pääosa teoksistani on syntynyt työ-, virka- tai toimeksiantosopimuksen perusteella enkä ole tehnyt niistä tästä syystä kustannussopimusta.
- 4 En osaa vastata.
- 5 Vapaamuotoinen kommentti kustannus- ja/tai työsopimuksista:

3.2. Tuoreimman teokseni kustannussopimuksessa olen luovuttanut tekijänoikeuteni seuraavasti (valitse oikeat vaihtoehdot)

- 1 Olen luovuttanut kustantajalle oikeudet vain painetun teoksen julkaisemiseen.
- 2 Olen luovuttanut kustantajalle oikeudet teokseni käännöksiin.
- 3 Kustannussopimuksessa kustantajalle on luovutettu optio (ensisijainen oikeus) teokseni sähköiseen julkaisemiseen.
- 4 Olen luovuttanut kustantajalle kaikki sähköiset oikeudet.
- 5 Olen luovuttanut kustantajalle kaikki mahdolliset julkaisu-oikeudet kaikilla mahdollisilla nykyisillä ja tulevaisuuden julkaisutavoilla.
- 6 Sopimuksessa on erillinen maininta siitä, että kustantajalla on teoksen taloudellisten oikeuksien edelleenluovutus-oikeus.
- 7 Sopimuksessa on erillinen maininta siitä, että kustantajalla on teoksen muuttamisoikeus (=kustantaja voi muuttaa teoksen sisältöä tekijältä lupaa kysymättä).
- 8 Kustannussopimus on muotoiltu siten, ettei siitä käy ilmi, mitä oikeuksia olen luovuttanut.
- 9 Kustannussopimukseni on vasta suullinen enkä muista, mitä oikeuksia olen luovuttanut.
- 10 En osaa vastata.
- 11 Vapaamuotoinen kommentti kustannusoikeuksien luovuttamisesta:

3.3. Onko kustannussopimuksessasi sovittu erikseen teoksen julkaisu-oikeuksien palauttamisesta?

1 kyllä 2 ei

Jos vastasit kyllä, oletko käyttänyt tätä edellä mainittua oikeutta?

1 kyllä 2 en

3.4. Tuoreimpaan kustannussopimukseeni liittyy seuraavat erillistehtävät

- 1 Olen sopinut, että olen valmis päivittämään (uudistamaan) teokseni erillisen sopimuksen mukaan erillistä palkkiota vastaan.
- 2 Olen sopinut, että päivitän teokseni automaattisesti ilman eri palkkiota (myynnistä tulee sama prosenttipalkkio kuin aiemminkin).
- 3 Olen sitoutunut päivittämään teokseni ja jos en voi hoitaa päivitystä, kustantajalla on oikeus teettää päivitys muuten.
- 4 Tietoteokseeni liittyy oheisaineistoja (esim. opettajanoppaita, verkkoaineistoja), joista kustantaja ei maksa palkkiota.
- 5 Tietoteokseeni liittyy oheisaineistoja, joista on sovittu erillinen palkkio.
- 6 Olen hankkinut teoksen kuvituksen ja saanut tästä erillisen palkkion.
- 7 Olen hankkinut teoksen kuvituksen ilman erillistä palkkiota.
- 8 Sopimukseeni ei liity erillistehtäviä.

3.5. Tuoreimmassa sopimuksessani on tekijänpalkkiosta sovittu, että se maksetaan seuraavasti (valitse vain yksi vaihtoehto)

- 1 kustantajan saamasta nettomyyntitulosta ja se on ____ prosenttia.
 - 2 kiinteänä euromääräisenä korvauksena jokaisesta myydystä kappaleesta.
 - 3 etukäteen määriteltynä kertapalkkiona (joka voidaan maksaa useammassakin erässä).
 - 4 kirjan myynnin mukaisena palkkiona, jonka laskutapa on jokin muu kuin edelliset.
 - 5 tekijänpalkkiota maksetaan tietyn myyntimäärän jälkeen, joka on ____ kappaletta.
 - 6 tekijänpalkkiota ei makseta.
 - 7 En tiedä millä tavoin tekijänpalkkioni määräytyy.
 - 8 En osaa vastata.
 - 9 Vapaamuotoinen kommentti palkkioista:
-

3.6. Tietoteoksiani on kustantanut ____ kustantajaa/julkaisijaa.

3.7. Kuka on pääasiallinen kustantajasi (kustantaja, jonka koet kustantaneen merkittävimmät julkaisusi)? _____

3.8. Seuraavissa väittämissä tiedustellaan tyytyväisyyttäsi yhteistyöhön pääasiallisen, edellä mainitun kustantajan kanssa

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
1 Olen tyytyväinen tekemääni kustannussopimukseen	1	2	3	4	5
2 Kustantajani on selittänyt minulle kustannussopimuksen sisällön hyvin	1	2	3	4	5
3 Teokseni kustannusta koskevat aikataulut ovat pitäneet	1	2	3	4	5
4 Kustantajani on ollut helposti tavoitettavissa	1	2	3	4	5
5 Mielipiteeni on huomioitu kustannussopimusta laadittaessa	1	2	3	4	5
6 Minut on pidetty ajan tasalla teoksestani valmistettujen kappaleiden määrästä ja niiden myynnistä	1	2	3	4	5
7 Olen kaiken kaikkiaan tyytyväinen kustantajaani	1	2	3	4	5

3.9. Oletko harkinnut kustantamon vaihtoa viime aikoina? 1 kyllä 2 en

3.10. Oletko omakustantanut teoksiasi tai harkinnut sitä? 1 kyllä 2 en

3.11. Voit täydentää pääasiallista kustantajaa koskevia vastauksiasi tähän:

OSA IV Talous ja työ

4.1. Tuoreimman tietokirjani kirjoittaminen on tapahtunut pääosaltaan (valitse VAIN yksi vaihtoehto)

- 1 kustannussopimukseen perustuvan rojaltin (ja ennakkopalkkion) turvin
 - 2 apurahoituksella
 - 3 tilaustyönä erillisen palkkiosopimuksen mukaan
 - 4 tilaustyönä työsuhdesopimuksen perusteella
 - 5 virkaani tai työsuhteeseeni kuuluvana työnä
 - 6 omakustanteena ilman ulkopuolista rahoitusta
 - 7 vapaa-ajalla ilman palkkiosopimuksia
 - 8 jollakin muulla rahoituksella
 - 9 En osaa tai halua vastata
 - 10 Vapaamuotoinen kommentti:
-

4.2. Käytän keskimäärin (vuosittain) viikossa aikaa tietokirjoittamiseen _____ tuntia.

4.3. Käytän vuosilomistani keskimäärin _____ päivää tietokirjoittamiseen.

OSA V Järjestäytyminen

5.1. Suomen tietokirjailijat ry:n jäsenyys

1 Olin jäsenenä jo Tietokirjailijain Liitossa (perustettu v. 1961) tai Oppikirjantekijät ry:ssä (perustettu v.1972)

Olen tullut Suomen tietokirjailijat ry:n jäseneksi (perustettu v. 1983)

- 2 1980-luvulla
- 3 1990-luvulla
- 4 2000-luvulla
- 5 2010-luvulla

5.2. Liityin yhdistyksen jäseneksi, kun olin julkaissut _____ teosta.

5.3. Olen jäsenenä myös seuraavissa tekijäjärjestöissä

1 Suomen Kirjailijaliitto	8 Suomen Nuorisokirjailijat
2 Finlands svenska författareförening	9 jokin alueellinen kirjailijajärjestö
3 Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto	10 jokin valokuvausalan tekijäjärjestö
4 Suomen tiedetoimittajain liitto	11 jokin graafisen tai kuva-alan tekijäjärjestö
5 Suomen arvostelijain liitto	12 jokin muu tekijäjärjestö, mikä:
6 Suomen Journalistiliitto	
7 Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat	
-

5.4. Olen liittynyt Sanaston lainauskorvausjärjestelmään 1 kyllä 2 en

5.5. Olen tehnyt Sanasto-sopimuksen 1 kyllä 2 en

OSA VI Yhdistystoiminta

6.1. Kuinka tyytyväinen olet yhdistyksen toimintaan seuraavilla osa-alueilla?

	Hyvin tyytymätön	Jokseenkin tyytymätön	En osaa sanoa	Jokseenkin tyytyväinen	Hyvin tyytyväinen
1 toiminta yleisesti	1	2	3	4	5
2 apurahapolitiikka	1	2	3	4	5
3 tiedottaminen	1	2	3	4	5
4 yleinen edunvalvonta	1	2	3	4	5
5 juridinen neuvonta	1	2	3	4	5

6.2. Numeroi seuraavista viisi mielestäsi tärkeintä yhdistyksen toimintamuotoa

(1 = merkittävin, 5 = viidenneksi merkittävin)

aluetoiminta	_____	palkkioita koskeva neuvonta	_____
ammatinharjoittamiseen liittyvä neuvonta	_____	tekijänoikeuksien valvonta	_____
apurahojen myöntäminen	_____	tiedottaminen sosiaalisessa mediassa	_____
asiantuntijarekisterin ylläpito	_____	tietokirja-alan yleinen seuranta	_____
jäsenkoulutus	_____	tietokirjailijaidentiteetin vahvistaminen	_____
jäsentiedotteen julkaiseminen	_____	tietokirjallisuuden tunnettuuden lisääminen	_____
kansainvälinen yhteistyö	_____	työsopimuksia koskeva neuvonta	_____
kirjailijajärjestöjen yhteistyö	_____	työtilojen järjestäminen	_____
kirjatapahtumiin osallistuminen	_____	virkestystoiminta (kesäpäivät yms.)	_____
kirjastoapurahajärjestelmän kehittäminen	_____	yhdistyksen kotisivujen ylläpito	_____
kirjoittajakoulutus	_____	yhdistyksen omien, jäsenistölle jaettavien kirjojen ja oppaiden julkaiseminen	_____
kustannussopimusneuvonta	_____	yleinen edunvalvonta	_____
oikeuksien lisensoinnin kehittäminen	_____	jokin muu, mikä:	_____
oikeusapu	_____		
palkintojen jakaminen	_____		

6.3. Miten yhdistyksen toimintaa tulisi kehittää?

6.4. Palautetta yhdistyksen hallitukselle

Kiitos vastauksistasi!